

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
26/2012
7. júl 2012

Ludovít Štúr

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Rodí sa potichu
superštát?
Strana 4.

Európska mena
vážne krváca
Strana 5.

Riaditeľ Neografie
E. Balážia pre SNN
Strana 6.

Generál armády
slovenskej mládeže
Strana 10.

Zo života
Matice slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Nedávno som so synom Tomášom zašiel na občerstvenie do jedného petržalského bufetu. O chvíľu dovnútra vstúpil na prvý pohľad chudobne, ale čisto odetý mladík. Bez slova obsluhujúcemu predavačovi podal malý lístok. Ten ho chvíľu lúštil. Napokon súhlasne kývol hlavou. Pripravil šunkovú bagetu a dal ju tichému návštevníkovi. Ten sa usmial, podal mu ďakovne ruku cez pult a odišiel. Mój päťročný syn si všimol, že mladík nezaplátil, a opýtal sa predavača prečo. Ten odpovedal, že bol hluchonemý, hladný a nemal peniaze. Účet za bagetu zaplatil predavač.

V tomto nepatrnom skutku som pocítil veľkosť chvíle. Predavač neváhal, nespochybňoval, či je skutočne hluchonemý alebo nie. Jednoducho konal. Ukázal svoj ľudský charakter. V jeho očiach nebolo pritom vidieť ľútosť, ale spolupatričnosť, solidaritu a empatiu. V tom bola veľkosť tohto malého skutku. Mladý predavač ukázal to, čo slovenský národ pomaly stráca. Svoju vzájomnú ľudskosť. Slováci boli vždy prajní, solidárni a priateľskí. Vedeli sme sa smiať a rozdávať. Preto nás mali naši zahraniční priatelia v obľube. Boli sme pracovití, usilovní a pribojní. Pomohli sme vystavať Budapešť a americkí Slováci po príchode za veľkú mláku bez jediného dolára dosahovali jeden po druhom americký sen.

V poslednom čase sa v nás prebúda temná stránka novej doby. Po zmene režimu a európskej integrácii sme akoby hluchí a slepi. Nezaujima nás okolie. Kypí z nás závišť, malosť, prekáračky, zápecníctvo. Kam sa podela typická slovenskosť našej ľudskej duše? Matica slovenská hľadá aktuálne nové vízie, náplň. Toto by mal byť jej priestor. Nech chyti do ruky zástavu a postaví sa do prvého šiku v boji za našu národnú svojbytnosť v politickom, spoločenskom, kultúrnom, ale aj ľudskom rozmere. A namiesto toho sme boli aj minulý týždeň svedkami nezmyselných vnútromatičných nepochopení. Zbytočné!

Maroš SMOLEC
šéfredaktor

R - 2012032

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Dôležitá je teraz historická a politická pamäť o súvislostiach maďarskej politiky

Netreba kľučkovať — Budapešť provokuje

BRATISLAVA/KOMÁRNO (Dušan D. KERNÝ) – Ostrý protest proti jednostrannému a slovenskému parlamentu neohlásenému zasadaniu výboru maďarského parlamentu s podvýborom pre autonómiu v Komárne je oprávnený. Z maďarskej strany nejde totiž o neštandardný prístup.

Na rozdiel od minulosti však teraz máme výhrady k medzinárodne spochybňovanému vedeniu maďarského parlamentu. V Maďarsku prijímané zákony sú trvalo predmetom medzinárodných výhrad. Zasadanie členov takéhoto parlamentu v Komárne nezakryté chce rozdeliť príslušníkov menšiny z pohľadu Budapešti na správnych (SMK) a nesprávnych (Most – Híd) a priamo vplývať na zmenu volebných nálad na Slovensku. „Výborníci“ neľadali na Slovensku Maďarov, ale najmä voličov s dvojitým občianstvom s právom voliť v Maďarsku, doma im totiž ubúdajú. Zasadanie bolo premysleným testom „priepustnosti“ slovenskej vlády a vládnej strany Smer-SD. Do činenia máme so strategickou koncepciou iného poňatia dejín, ako aj pomerov v EÚ.

Maďarská jednostranná akcia prišla v čase, keď slovenská politika nechce jatriť staré rany a chce spoluprácu tak dvojstrannú, ako aj vo Vyšehradskej štvorke. Vyvolávanie napätia je nielen chybnou, ale je škodlivé aj podľa názoru maďarskej menšinovej parlamentnej strany na Slovensku. Podľa jej predsedu B. Bugára nie je ani v záujme celej menšiny, slovenských občanov maďarskej národnosti na Slovensku. Deje sa to v čase, keď čelíme takmer štyri roky rozsiahlej kríze. Veľmi ťažko doľahla práve na maďarských občanov. A to v oveľa väčšej miere ako na slovenských. Prvoradým problémom európskej politiky prestala byť naliehavosť riešenia postavenia menšín. Prvoradé sú spoločné, ako aj národné riešenia zložitej situácie.

(Viac na 2. strane)

Maďarský parlament v Budapešti má dostatok rokovacích sál.

Bratislavské mestské zastupiteľstvo konečne rozhodlo jednoznačne

Súsošie štúrovcov nenahradí socha Márie Terézie

BRATISLAVA (Roman KALISKÝ-HRONSKÝ) – Spor o premiestnenie či zachovanie súsošia štúrovcov na Námestí L. Štúra v Bratislave sledujú Slovenské národné noviny od začiatku. Snahu jednotlivcov z Bratislavského okrásťovacieho spolku, ktorí chceli štúrovský pamätník premiestniť a nahradiť ho kópiou sochy Márie Terézie, ukončilo pred prázdninami rokovanie bratislavského mestského zastupiteľstva. To v posledných júnových dňoch rozhodlo, že nijaké výmeny sôch sa neudejú.

Protesty proti premiestneniu súsošia štúrovcov začala Matica slovenská.

Stalo sa tak aj na základe aktivity Matice slovenskej, ktorá zorganizovala petičnú akciu. V nej sa vyjadrilo podpismi jedenást tisíc vlastencov, ktorým osud pamätníka nášho najvýznamnejšieho národného dejateľa nie je ľahostajný. Petičné hárky za zachovanie súsošia na pôvodnom mieste organizátori matickej podpisovej akcie zbierali s presvedčením, že nepochybne prečísli päťtisíc podpisov, ktoré v prospech nahradenia štúrovcov uhorskou panovníčkou zozbierali aktivisti z Bratislavského okrásťovacieho spolku.

Udalosti posledných dní ukázali, že napokon zvíťazí zdravý rozum a Ludovít Štúr spolu so svojimi spolubojovníkmi bude aj naďalej stáť

na dunajskom nábreží ako symbol toho, čo má Slovákov spájať a čo nás cez historickú skúsenosť vedie do budúcnosti. Oficiálne stanovisko poskytol pre SNN aj primátor Bratislavy Milan Ftáčnik: „Mestskí poslanci rozhodli. Stotožňujem sa s názorom, že námestie Ludovíta Štúra má zostať v súčasnom stave.“

Pôvodný úmysel vytvoriť repliku neskorobarokovej jazdeckej sochy Márie Terézie od autora Jána Fadrusa, ktorú v roku 1921 zničili československí legionári ako symbol rakúsko-uhorského žalára národov, bol zdanlivo ušľachtilý. Iničiátori sa oháňali najmä frázami o dominante bratislavského nábrežia a o historickej „spravodlivosti“.

(Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Ivana LALUHU, účastníka národno-emancipačného zápasu

• Ako priamy aktér vzniku Slovenskej republiky zdôrazňujete, že to bola súčasť európskeho pohybu. Prečo?

Dnes akoby sme zabúdali, že pred dvadsiatimi rokmi bolo na Slovensku i v zahraničí veľa kúvičích hlasov, že Európa a svet vznikajúcu Slovenskú republiku neprijme, že skrachujeme. Na jeseň 1992 bolo evidentné, že treba urýchlene prejavovať našu vôľu a zabezpečiť si garancie. Naším cieľom nebol separatizmus, ale včlenenie sa ako rovnoprávny partner do medzinárodného diania. To bol obsah Vyhlásenia NR SR o členstve Slovenskej republiky v Rade Európy a Vyhlásenia k parlamentom a národom sveta z 3. decembra 1992. Prihlásili sme sa tiež k pokračovaniu,

k právnej záväznosti všetkých medzinárodných zmlúv po tom, ako prestane jestvovať ČSFR. Vstup do celoeurópskych organizácií sme vyhlásili za súčasť samostatnej Slovenskej republiky.

• Tieto dve významné uznesenia ste formulovali a parlamentu navrhli ako predseda Zahraničného výboru NR SR. Aký bol ich ďalší osud?

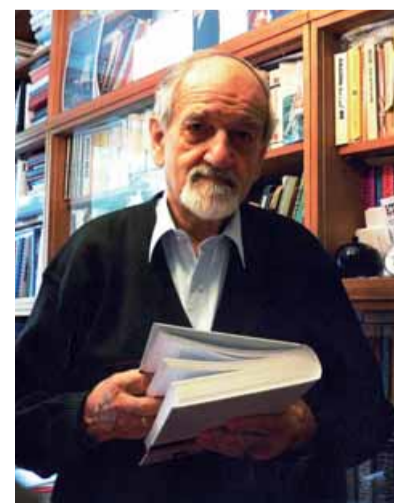
Proeurópske rozhodnutia boli prijaté v podstate jednohlasne. V Strasburgu bolo treba byť čo najskôr, rokovanie Rady Európy sa už začínalo. Po náročnej ceste autom sme zistili, že nemáme termín na prijatie. Vtedy zapôsobil Dubčekovo meno, prelomilo začiatkový chlad a rezervovanosť a nás na poslednú chvíľu prijala generálna tajomníčka

Rady Európy K. Lalumierová vedno s Antonom Hrnkom a Pavlom Kanisom, podpredsedami Zahraničného výboru NR SR. Odpoveď bola pozitívna. Ďalšia z prekážok bola prekonaná.

• Takže ste nezmeškali ani vy a ani Slovensko...

Dohodli sme sa s českým partnerom J. Paynom, predsedom ZV ČNR, že žiadosť o prijatie do RE – vtedy rozhodujúcej inštitúcie pred vstupom do EÚ, podáme spoločne ako dôkaz súhlasného demokratického rozdelenia ČSFR. No ukázalo sa, že Česi boli pred nami už o 48 hodín skôr, ale aj tak sme to tesne stihli, na to nemôžem zabudnúť.

Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ

Dôležitá je teraz slovenská historická a politická pamäť o súvislostiach maďarskej politiky

Netreba kľučkovať — Budapešť provokuje

(Dokončenie z 1. strany) – Problémy dnešnej mnohostrannej krízy sa dotýkajú všetkých občanov Slovenskej republiky bez ohľadu na ich národnosť. Práve z tohto dôvodu je pre nás slovenská štátna identita taká dôležitá. Zasadanie parlamentného výboru cudzieho štátu na našom území vyvoláva zásadnú otázku – ide o prejav zodpovednosti maďarských poslancov za občanov iného štátu? Odpoveď: je to súčasť trvalého historického pokusu budapeštianskej politiky preberať zodpovednosť za občanov iných suverénnych štátov. Zasadanie v Komárne je jasnou snahou o stranícky a politický vplyv na občanov iného štátu. Treba ho posudzovať v širších súvislostiach, najmä s nedávnym škandálom v Rumunsku. Bol to pokus vrátiť späť dejiny na území, kde žije menšina. Jednoznačne to zamedzila rumunská strana. Protesty proti novo oživenému, historicky bezdôvodnému kultu admirála Horthyho sú aj v samotnom Maďarsku.

Aktéri ich označujú podľa spravodajcu TASR „za vládny pokus vrátiť antisemitizmus, rasizmus a nenávisť proti cudzincom“, teda Nemaďarom, do aktuálnej politiky.

■ ZNEUŽITIE AKADEMICKEJ PÔDY

V Rumunsku išlo zo strany maďarských oficiálnych činiteľov o akciu na prospech postáv aj u nás vždy neprijateľného horthyovského režimu. Na Slovensku vlastne o praktické zneužívanie univerzitnej pôdy na politické ciele. Univerzita v Komárne sa stala takrečeno kádrovou školou jednej, dnes už mimoparlamentnej maďarskej menšinovej etnickej strany. Vznikla pritom s podobnými argumentmi o európskych normách, do akých sa teraz halilo zasadanie maďarského parlamentného výboru. Typický je aj slovník oficiálnych predstaviteľov či už v Budapešti alebo menšinových politikov na Slovensku: pre nich je Slovensko stále v aktuálnom politickom jazyku Felvidékom. Pritom

ide o označenie z čias neživotaschopného útvaru, ktorý sa rozpadol, a preto na jeho troskách vzniklo tak Slovensko, ako aj Maďarsko. Nikto nie je bezvýhradným jediným dedičom uhorských dejín.

■ POCHYBNÁ SOLUPATRIČNOSŤ

Práve tento maďarský parlament, jeho terajší, medzinárodné sponchybnovaný predseda vyhlásil 4. jún za Deň národnej spolupat-

ričnosti. Tento rok vyhlásil tézu: „Každý Maďar je zodpovedný za všetkých Maďarov.“ Prezident MR 4. júna 2012 hovoril o „všestranne nespravodlivom diktáte Trianonu“. Ide o 4. jún, deň podpisu Trianonskej zmluvy. Tá po prvý raz medzinárodne určila hranice nášho územia a Slovensko ako medzinárodný subjekt. A Maďarom, ktorí boli v Uhorsku menšinou, dala v roku 1918 ich národný štát. Na veľkú

vládnú slávnosť pred parlamentom v Budapešti tento rok prizvali deti aj zo Slovenska. V Štúrove sa zároveň v ten deň konal koncert tak, aby bol počuteľný aj na druhej strane Dunaja v Ostrihome ako „symbol spojenia násilne roztrhnutých rodín“. To isté demonštrovali účastníci zasadania položením kytic v niektorých juhoslovenských obciach.

Foto: www.fotografovanie.info, archív SNN

Slovenské Komárno bolo miestom rokovania maďarských poslancov.

Bratislavské mestské zastupiteľstvo konečne rozhodlo jednoznačne

Súsošie štúrovcov nenahradí socha Márie Terézie

(Dokončenie z 1. strany) – Proti odstráneniu sochy Ľ. Štúra sa odhodlane postavili viaceré spolky, združenia a osobnosti. Svoj postoj na stránkach našich novín rozhodne vyjadril aj autor súsošia Tibor Bartfay. „Pokiaľ žijem, štúrovci zostanú tam, kde sú!“

■ INICIATÍVY MATICE

Matica protesty organizovala. Jej krajská rada v Bratislave: „Je zarážajúce, ak iniciátori zámeru inštalácie súsošia Márie Terézie pripúšťajú odstránenie alebo presunutie súsošia Ľudovíta Štúra z dunajského nábrežia. Presun alebo nedajbože odstránenie súsošia Ľudovíta Štúra by bolo nielen urážkou tejto osobnosti, ale celého ním reprezentovaného slovenského národno-emancipačného úsilia.“ Proti snahám odstrániť štúrovcov z nábrežia Dunaja sa dôrazne vyslovilo aj vedenie Evanjelickej cirkvi

a. v. Generálny biskup Miloš Klátik a generálny dozorca Pavel Delinga vo svojom vyhlásení uvádzajú: „So znepokojením sledujeme iniciatívy, ktoré chcú presadiť, aby súsošie štúrovcov na Námestí Ľ. Štúra bolo nahradené kópiou pôvodného

súsošia cisárovnej Márie Terézie. Osobnosť Ľudovíta Štúra a hnutie štúrovcov reprezentuje v slovenskej spoločnosti hodnoty humanity, demokratickosti, úcty k slobode všetkých národov, no najmä hodnotu sebažertvy za slobodu slovenského

národa... Každý pokus vedome vnášať do slovenskej spoločnosti rozbroje kvôli reminiscenciám v súvislosti s bývalou monarchiou v našej novej nezávislej Slovenskej republike považujeme za neprimeraný.“

■ NÁZORY UMELCOV

„Fadruszovo tereziánske súsošie, pokiaľ ide o jeho trvanie, stálo pri Dunaji necelých 24 rokov (1897 – 1921). Originálne súsošie Tibora Bartfaya stojí na mieste od roku 1972, teda už 39 rokov, a nikto zo skutočných Slovákov si iste neželá, aby bolo nahradené pamätníkom zdobeným vencami s trikolórami našich južných susedov,“ uvádza svoj pohľad herečka Eva Kristinová.

„Poviem to krátko a jasne: sochy majú byť tam, kde sú. Súsošie Ľudovíta Štúra v Bratislave má ostať tam, kde je, teda na Námestí Ľudovíta Štúra! Všetky ostatné riešenia by len pokračovali v nedôstojnej

tradícii búrania a premiestňovania sôch a pamätníkov,“ napísal pred časom spisovateľ Anton Hykisch a dodal: „Slovenský národ dospel. Má svoj štát, neodškriepiteľne demokratickú Slovenskú republiku. A Bratislava je hlavným mestom tejto republiky – nie monarchie. Niet korunovácií (okrem turistických replík), niet korunovačného pahorku. Je Námestie Ľudovíta Štúra.“

Akademický maliar a organizátor národného života a hnutí Viliam Hornáček pre SNN povedal: „Ide o výzdobu slovenskej metropoly pamätníkmi a zároveň o štátnu reprezentáciu Slovenskej republiky na území jej hlavného mesta, ktorá musí byť v súlade s národnostnými záujmami. Pre slovenský národ, jeho dejiny, kultúru a jazyk, najmä však pre jeho emancipačný zápas má štúrovská generácia nepomerne väčší význam ako všetci králi, ktorí kedy na Slovensku vládli.“

Foto: (mab)

Zotrvanie štúrovcov pred Redutou podporovali aj umelci.

VŠIMLI SME SI

Nový úsek diaľnice na severe

Tam okolo Levoči, diaľnica sa točí, môžu si spievať od pondelka 25. júna obyvatelia regiónu, cez ktorý povedie spojnice posledného úseku modernej komunikácie od Ružomberka po Prešov, respektíve Košice. Práve v ten deň sa slávnostne začala výstavba druhého úseku diaľnice D1 Jánovce – Jablonov v dĺžke 9,5 kilometra.

Je to východná časť budúcej 18,5 kilometra dlhej diaľnice popri meste Levoča. Práce na prvom, západnom úseku v dĺžke 9 kilometrov sa začali už pred rokom. Posledná, chýbajúca časť diaľnice na Spiši z východu nadviaže na päťkilometrový úsek Jablonov – Studenec, ktorý je zatiaľ v prevádzke v jednom profile od roku 2010. Rozostavaný druhý profil dokončia v tomto roku.

(rkh)

„Cesta prvej triedy, ktorá v súčasnosti prechádza stredom mesta Levoča aj obcami Klčov, Spišský Hrhov a Nemešany, je jedným z najnehodovnejších úsekov v Prešovskom kraji. Diaľnica po dobudovaní preberie tranzitnú dopravu, zvýši bezpečnosť premávky a výrazne zlepši životné prostredie v spomenutých obciach. Diaľnica tiež zlepši dostupnosť regiónu, zvýši jeho atraktivnosť a rozvoj cestovného ruchu,“ povedal hovorca Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS) Marcel Jánošík. Zároveň oznámil, že plánovaný termín dokončenia výstavby úseku je november 2015. Úsek D1 Jánovce – Jablonov bude financovaný z Európskej únie i zo štátneho rozpočtu SR a má stáť vyše 126 miliónov eur.

Z južnej strany Levoče bude križovatka a diaľničný privádzač. Pod úpatím vrchu Šibeník vojde diaľnica do 635-metrového dvojúrovňového tunela s rovnakým názvom. Stavba sa končí pri Spišskom Podhradí napojením na úsek D1 Jablonov – Studenec, kde v súčasnosti dokončujú ľavý jazdný pás. Okrem križovatky Levoča a spomínaného tunela bude súčasťou diaľnice aj desať mostov a ľavostranné odpočívadlo. Sever Slovenska po Ružomberok bude diaľnicou prepojený do troch rokov. Kedy sa stretne s juhom, to je otázne...

Kríza spojila všetky banky – rodí sa finančná únia

Prelomový samit v histórii Európy

Na sklonku uplynulého týždňa sa z Bruselu rozletela správa, ktorej málokto z laikov venoval pozornosť. Stretnutí šéfov štátov už bolo veľa a plánov na záchranu eurozóny tiež toľko. Vždy bez výraznejšieho pozitívneho efektu na krachujúce ekonomiky.

Za významný zvrät možno očakávať oslabenie doteraz neotrasiteľnej pozície Angely Merkelovej. A tak plamenné nie eurobondom v podobe výroku kancelárky Angely Merkelovej vošlo už do zbudovanej histórie. Jej Nemecko však doteraz obetovalo najväčší záväzok v záchranných mechanizmoch eura.

■ ZLOŽÍME SA NA BANKY

Ďalšou pozoruhodnosťou je dohoda, že štáty s problémovými ekonomikami si nebudú musieť požičiavať na záchranu „svojich“ kapitálov podvýživených bánk, ale tie dostanú finančnú injekciu priamo z dočasného a aj trvalého eurovalu. Štáty Únie sa tak mohli dohodnúť na tom, že sumu 120

milíard eur poskytnú na programy podpory ekonomického rastu a tvorby nových pracovných miest. Aj v tomto zostala Merkelovej téza o škrtoch a žiadnych prorastových výdavkoch prehlasovaná francúzskymi národnými farbami. Pre Slovensko je mimoriadne zaujímavé, že posledný júnový samit

už len krôčik k únii fiškálnej. A to je kus štátnej suverenity, ktorú položíme na oltár Európskej únie. Pre úplnosť a presnosť, Únia samotná požaduje, aby sa do centrálnych rozhodovacích procesov už v blízkej budúcnosti intenzívnejšie zapájali národné parlamenty.

AKTUÁLNE

■ ÚLOHA EUROPOSANCOM

Vodcovia európskych štátov sa dohodli na tom, že by sa mali zaktivizovať aj poslanci európskeho parlamentu. A to s cieľom zvýšiť informovanosť ich kolegov v národných parlamentoch a cez nich aj občanov. Orgány Únie vidia totiž obrovské riziko v tom, že na národných úrovniach sa o diani a plánoch európskych centrál nevie takmer nič. Pri troche predstavivosti by to mohol byť začiatok europoslanca, na konci ktorého nebudú europoslanci v nejakom umelo vytvorenom parlamentnom telese, ale zástupcovia občanov, volení do národných zastupiteľstiev ako súčasť jedného celoeurópskeho.

Ivan BROŽÍK

Extrémisti okupujú verejnoprávny priestor

Roman MICHELKO

Pri sledovaní ťažkých patológií nášho politického či žurnalistického života som si už zvykol na všeličo, ale najnovší Jochov komentár predčil aj tie najhoršie očakávania. Aby bolo jasné, že nepreháňam, inkriminovanú pasáž z jeho komentáru odcitujem od slova do slova.

„V českej tlači sa objavila spomienka Martina Porubjaka, bývalého podpredsedu slovenskej Čarnogurského vlády, že niekedy v prvej polovici roku 1992 (teda nielen za federácie, ale i pred voľbami 1992, ktoré nasmerovali Česko-Slovensko k rozdeleniu) vtedajší minister vnútra Ladislav Pittner na zasadaní vlády predniesol „analýzu“ o tom, že „české“ lietadlá by mohli bombardovať

Bratislavu oveľa ľahšie, než by tie „slovenské“ štartujúce zo Sliacha mohli bombardovať Brno. Ako sa pri tom Martin Porubjak rozčúľil. To bolo málo. To bolo málo, že sa rozčúľil a nechal to tak. Ak totiž hovorí pravdu (a nemám mu dôvod neveriť), potom to, čo urobil Pittner, bola čistá vlastizrada. Porubjak mal požadovať jeho okamžité zatknutie (ja by som preferoval zastrelenie) – a ak by s tým premiér nesúhlasil, mal Porubjak ísť pred novinárov, informovať verejnosť, federálnu vládu a mobilizovať slovenských stúpencom spoločného štátu. Možno by voľby 1992 dopadli inak.“ Ak dosiaľ neveriacky sledujete, čo za absurdity to popísal ten „šialenec“, tak vedzte, že to

nie je nejaký anonymný pisateľ psychopatických výlevov, aké dnes môžete vidieť pod každým komentárom publikovaným na spravodajských weboch, ktoré nevelebia pravicu. Nie je to jeden

KOMENTÁR

z tých suterénnych pravičiarov, ktorí o sebe hrdo vyhlasujú: „Na pravo od nás je len múr a navaľo tá liberálna sviňa Hitler.“ Nie, Roman Joch je známa extrémistická figúrka, ktorá sa už celé desaťročia verejne prezentuje svojimi absolútne zvrhými názormi.

Tento obskúrny exot je pôvodom Slováč, ktorý vyštudoval medicínu. V roku 2003 sa stal riaditeľom Občianskeho inštitútu

v Prahe, kde od začiatku deväťdesiatich rokov hlása svoje extrémne názory. Medzi top skvosty jeho ducha napríklad patrí téza, že ľudské práva sú len nepatrnou a nepodstatnou časťou majetkových práv. Vo verejnom diskurze často zaznievajú ďalšie z arzenálu jeho vyšnitých názorov. Napríklad, verejne požadoval, aby sa vo vojne v Iraku použili jadrové zbrane, bezmedznej podporoval mučenie väzňov v tajných väzniciach CIA či na Guantanáme. „Kontrolované mučenie by malo byť povolené za účelom získavania informácií...“, prípadne hlásal, že čilský diktátor Augusto Pinochet patrí medzi ľudí, ktorí „nie sú bez poškrvny; ale nie sú ani bez cti“. Vyhlasoval tiež, že najväčšou chybou USA po ovládnutí Iraku bola jeho snaha inkorporovať tam nejaký nedokonalý demokratický systém. Namiesto toho preferoval tvrdú proamerickú diktatúru.

Vo svojich komentároch neobchádza ani súčasnú Českú republiku. O pomeroch, keď bola pri moci sociálna demokracia, sa

vyslovil v tom zmysle, že pravica má právo „nastoliť pravicový autoritatívny režim, pokiaľ by západnej civilizácii hrozil zánik v dôsledku politickej a intelektuálnej impotencie ľavice...“ Joch je radikálny antikomunista. Verejne káže, že celá pravda nekontaminovaná omylmi je len v katolíckej cirkvi. Najlepšie, čo môže človek urobiť je, že sa stane katolíkom. Čo je však najabsurdnejšie, človek s takými názormi je poradcom českého premiéra Petra Nečasa – a to sa podržte – pre ľudské práva. To je však predovšetkým český problém.

Slovenský problém je do tej miery, že takéto zvrhlé názory publikuje Joch aj na Slovensku v plátku elektrikára Hríba. Ale ani to by nemusel byť problém, čakať od slovenskej pravicovej tlače čo len náznak myšlienky je z princípu absurdné. Problém je, že Hríb ako Jochovo intelektuálne nedochôdča na Slovensku okupuje verejnoprávny priestor na šírenie svojich zvrhých a absurdných názorov.

Prioritou KDH sú peniaze – pre seba

Eva ZELENAYOVÁ

Staronový predseda KDH Ján Figeľ po ružomberskom sneme vystúpil pred novinárov s ideou, že KDH chce reprezentovať dôslednú a konštruktívnu opozíciu voči vláde jednej jedinej strany. Aj ďalší opoziční poslanci radi pripomínajú verejnosti, že máme vládu jednej strany, a zdôrazňujú to tak, akoby to bola hanba demokracie. Že ide o cieľnú kampaň proti Smeru, niet pochybnosti. Veď vo vláde je niekoľko ministrov, ktorí nie sú členmi nijakej strany. Takže predseda najkresťanskejšej z kresťanských strán úmyselne klame verejnosť?

Najdôležitejším poslanstvom snemu KDH je ponuka na vytvorenie ľudovej platformy zo strán KDH, SDKÚ-DS a Most – Híd.

Zrejme v úsilí zachovať opozičné vodcovstvo pre svoje hnutie Figeľ zámerne prehliada iniciatívu predsedu SDKÚ-DS Pavla Freša, ktorý s rovnakou myšlienkou vyhral voľby o vedúci

POZNÁMKA

post. Je pozoruhodné, že strany (KDH, SDKÚ, SMK), ktoré sú členmi Európskej ľudovej strany (ELS), až po odchode LS-HZDS z parlamentnej politiky objavili ideologický rozmer svojich strán. Pravda, Béla Bugár bude potrebovať pomoc od KDH a SDKÚ, ak bude chcieť svoju novú stranu začleniť do ELS, ale už teraz má podporu Figeľa a Freša iste nebude proti. Zato v prípade HZDS mu celé roky blokovali vstup do

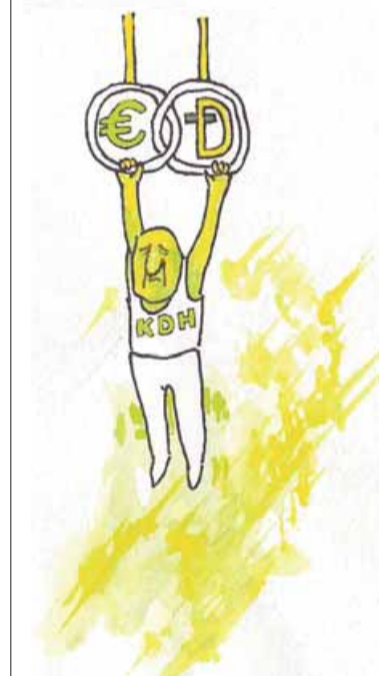
ľudovej platformy Európskeho parlamentu. A tak ako v minulosti ani v súčasnosti vo vyjadreniach predsedu KDH niet zmienky o tom, že by mienilo svoje členstvo v ELS využiť na prospech Slovenska. Dokonca povedal, že „sformovanie takejto platformy je dôležitou a dobrou správou pre vytvorenie politickej alternatívy na Slovensku, ktorá sa bude dominantne zaoberať európskou agendou...“

KDH a jeho ďalšie politické klony sa nikdy nedržali „vernosti hodnotám“, ako zdôraznil Figeľ, ale naopak. Celé svoje úsilie venovali boju o moc. Robili to osvedčeným spôsobom – všemožným dehonestovaním politického protivníka. Súčasne, neustále opakované klišé, že ide

o vládu jednej – po sneme KDH s ešte hrozivejším prídavkom: jednej jedinej strany – iba potvrdzuje vernosť starým osvedčeným praktikám. Žiaľ, tieto spôsoby nie sú založené na službe ľuďom, ale len na likvidácii politického súpera. Ak by KDH bolo zodpovedným politickým subjektom, hnutím verným hodnotám, ako po sneme zdôraznil Figeľ, nemohlo by poprieť hlavné zásady svojho volebného programu už v roku 1990. V nich si stanovilo ako priority národ, vlasť, štát. Kde zostal záväzok, že KDH bude presadzovať suverenitu SR, keď ako jediný politický subjekt hlasovalo proti zvrchovanosti SR?

Figeľ sa pochválil, „že bez KDH by sme neboli prekonali mečiarizmus“. Lenže ten tzv. mečiarizmus dal Slovákom suverénny štát. A čo im dalo KDH? Figeľ po toľkých zlyhaniach politikov KDH, aj jeho samého, sa opováži hovoriť o pokušení moci, proti ktorým on chce postaviť zdravú a serióznú alternatívu? On, ktorý dokázal, že okrem hodnoty peňazí nemá iné priority?

GLOSAR
ANDREJA MIŠANEKA

AKO BOLO, ČO BOLO

Na internete nájdete častý prejav maďarského cigánskeho vajdu Attilu Lakatosa na jednom z mítingov strany Fidesz. Postŕažoval sa, že keď začal hovoriť o cigánskej kriminalite, tridsať percent cigánov žiadalo jeho hlavu. Hovorí, že cigánska kriminalita neexistuje, ale čo keď z desiatich páchatelov je desať cigánov? Navštívil dediny, kde gadžovia nemôžu ísť naraz do kostola, lebo by ich vykradli. Spomenul učiteľa, čo dal päťku žiakovi. Keď sa to dozvedel jeho otec, zbil učiteľa, že je rasista. Zároveň navrhol zmenu školského zákona. Ak cigánske alebo akékoľvek dieťa udrie učiteľa, treba vziať rodine prídavky a bol by za to, aby sa v rámci výchovy dvanásťročných deti vodili do basy pre mladistvých, nech v nich prestane žiť romantika, aký je tam úžasný život. A potom povedal to najdôležitejšie: „Mám pocit, že maďarskú gardu a podobné monštra

sme porodili my. Čím viac sme kradli, tým viac narástli. Keď mi štyrikrát ukradnú sliedky, pšenicu, zemiaky, potom aj ja budem gardista, a to skôr či neskôr.“

Prípady, aké pomenoval vajda Lakatoš, nie sú neznáme ani u nás, akurát pochybujem, že by naša televízia

Nebezpečné hrdinstvo

Peter VALO

odvysielala prejav Attilu Lakatosa. Máme tu predsa rómsky problém a televízia nebude rozduchávať vášne. Ešte poriadne nezoznali zvuky tragédie z Devínskej Novej Vsi a už je tu ďalšia v Hurbanove. V oboch prípadoch boli zabití Rómovia. V prvom prípade polícia dodnes nezverejnila motív činu „šialeného strelca“. Jeho známi o ňom hovorili ako

o slušnom človekovi. V druhom prípade sa o „strelcovi“ podobne vyjadrila aj primátorka Hurbanova, ktorá mala v pláne dotyčného policajta dokonca povýšiť. Ak polícia z nejakých dôvodov neobjasní motív jeho činu, uvoľní priestor na množiace sa internetové dohady a vyhlásenia.

dia, že keď chcú riešiť rómsky problém, mali by ho poznať.

Na poznávanie sa však už vynaložilo peňazí dosť. Za prvej ČSR obmedzili cigánom úradu kočovanie. Museli sa usadiť a pracovať. Objavilo sa medzi nimi veľa šikovných remeselníkov. V sedemdesiatych rokoch premenoval ko-

to dospela k presvedčeniu, že za nich zodpovedá štát, ktorý reprezentujú bieli gadžovia. Od asociálneho spôsobu života býva len krôčik ku kriminalite. Ak sa niektorým tieto peniaze máľili, získavali ich spôsobmi, ktoré vymenoval maďarský vajda.

Rameno zákona by malo rýchlo zasiahnuť pri každom prekročení zákona. Etnická príslušnosť by mala byť nepodstatná. Ak tento princíp nefunguje, hrozí, že ho nahradí model, aký poznáme z amerických filmov. Ich príbehy sú jednoduché. Keď zločinci rozhodujú o zákone a ich obeť sa nemôžu dovoliť spravodlivosti, vezme ju hlavný hrdina do svojich rúk. Dôležité je, že aktér pomsty – či „spravodlivosti“ – sa javí v očiach verejnosti ako hrdina. Nebolo by nič horšie ako to, že by sa takýto princíp začal uplatňovať na našich uliciach a ľudia by začali nebudaj vytvárať gardy, do akých by za istých okolností vstúpil aj Attila Lakatoš.

Nie sme malí, len maloverní

Onedlho vstúpime do tretieho decénia samostatnej Slovenskej republiky. Mnohí z nás na Nový rok 1993 prežívali veľkú radosť, ale boli aj takí, čo sa maloverne pobalili a emigrovali do českého raja. Čakali a stále čakajú, kedy sa Slovenská republika rozpadne a pôjde s prosíkom do Prahy, aby nás ako nerozvážne deti prijali späť. Keďže sa tak nedeje, aspoň cez rieku Moravu hádzu zlostnú slinu a mudrujú, akú politiku by Slovensko malo viesť.

Tí domáci Tomášovia by zas chceli zastávať vysoké funkcie vo vláde, parlamente a dokonca bez hanby kandidujú na úrad prezidenta. Medzi nimi treba hľadať aj odpoveď na otázku, prečo Slovenská národná rada stratila svoj historický názov. Nájdú sa odvážlivci, ktorí navrhnu a presadia zmenu názvu NR SR na pôvodný, historický ako pekný dar k 20. výročiu vyhlásenia Slovenskej republiky?

Podľa neprajníkov sú nacionalisti Slováci, Srbi, Chorváti... Príslušníci veľkých národov, ktorí si pri spievaní hymny kladú ruku na srdce – ako to vidíme teraz na európskom futbalovom šampionáte – a pred ich sú hrdo vztýčené štátne zástavy, tí sú praví vlastenci. A sú nimi aj vtedy, keď „ochraňujú“ svetový mier so zbraňou v ruke podľa možnosti niekde ďaleko od ich milovanej vlasti, kde im o to ani nikto veľmi nestojí.

Dejiny ponúkajú dosť poučení, ako sa to skončí, keď sa bezohľadne presadzuje právo silnejšieho. Lenže mocní tohto sveta sa nevedia alebo nechcú z histórie poučiť. V Československu stačilo tak málo, zvoliť históriu overený princíp, na ktorom funguje už mnoho rokov Švajčiarsko ako konfederácia dvadsiatich dvoch kantónov. Po roku 1989 povedať slovo konfederácia sa rovnalo priam vlastizrade. Aj Rakúsko s deviatimi krajinami a Nemecko so šestnástimi úspešne fungujú ako spolkové krajiny. Dobré je, že si Československo svoje problémy vyriešilo bez zbraní. Veľké národné zoskupenia neprinášajú zisky radovým občanom, ktorí sa živía prácou svojich rúk alebo umu, ale nadnárodným spoločenským. Každý, aj ten najmenší štát má právo na existenciu. A naše Slovensko nie je malé, veď len v rámci Európy je dvadsaťtri menších štátov.

Margita KÁNIKOVÁ

Bolo by naivné očakávať, že európsky superštát bude vytvorený jednorazovým aktom Z Westerwelleho skupiny vynechali aj Slovensko

Jozef HAJSTER – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Ministri zahraničných vecí Nemecka, Talianska, Belgicka, Holandska, Dánska, Španielska, Rakúska, Portugalska, Poľska a Luxemburska tvorili skupinu, ktorá v Bruseli predložila historický návrh na vytvorenie spojených štátov európskych. Pripojiť sa má aj Francúzsko. Objavili sa početné špekulácie, že by malo ísť o štáty jadra. Či je zloženie skupiny potvrdením rozdelenia na jadro a perifériu, o ktorom sa hovorí už dlhšie, ukáže budúcnosť.

V každom prípade to naznačuje, koho Nemci v Únii považujú za rovných a rovnějších. Británia, Švédsko, Fínsko aj Írsko v zozname chýbajú, aby sme spomenuli staré členské štáty. Že tam chýbalo Grécko, je z viacerých dôvodov pochopiteľné. Absencia Británie je logická, pretože tá o ďalšiu integráciu už dlhšie nemá záujem. Švédsko sa tiež drží dosť bokom od prehlbovania integrácie, podobné dôvody môžu byť aj dôvodom neúčasti Fínska. Z nových členských štátov

Únie je medzi signatármi len Poľsko. Týmto boli ostatné nové štáty chciac-nechciac zaradené do kategórie „periféria“. Pritom Poľsko, tak ako aj Dánsko v „elitnom klube“ eura nie sú.

Ministri navrhli vytvoriť z Európskej únie (EÚ) jednotný štát podľa vzoru Spojených štátov amerických. Skupina chce zmeniť politický systém. Navrhovatelia preto vypracovali pre Európsku úniu úplne novú demokratickú štruktúru. Malo by ísť o model spolkového štátu podobného tomu americkému – s dvojkomorovým parlamentným systémom a priamo voleným prezidentom EÚ. Tento

model by pripravil o moc terajších šéfov štátov a vlád a zaviedol v EÚ demokratický systém ako v jednom

sektora. Bola to veľká chyba, pretože ministri zahraničných vecí, jeho kolegovia, sú na rozdiel od tretieho

sektora oficiálni predstavitelia štátov a aj ich neformálne návrhy majú veľkú váhu. Okrem toho sa môžu cítiť dotknutí za svoju degradáciu. Samozrejme, čo mal slovenský minister povedať, keď ide o taký závažný návrh, ktorým by suverénita a svojbytnosť

vybudovaný jednorazovým aktom. Vytvorenie politickej únie však už na programe dňa je. Fiškálna a banková únia, vrátane utvorenia pozície ministra financií, boli na programe júňového samitu. Ich vytvorenie by nebolo ničím iným ako ďalším posunom na ceste k tvorbe superštátu.

NAVHRNUTÉ ZMENY

Westerwelleho skupina predložila svoje návrhy v Bruseli, čím sa stali oficiálnymi. Reakcia ministra Lajčáka potvrdzuje aj to, čo je vcelku známe, že nielen naša diplomacia, ale aj ďalší najvyšší slovenskí štátni činitelia viac či menej len reagujú na to, čo im v Bruseli predložia. Nedo- statok iniciatívy, aktivity aj otvorenosti slovenských vládnych predstaviteľov v Bruseli však nepochybne ovplyvňuje aj to, že sú tam viac či menej piatym kolesom na voze, ktoré nemá šancu niečo významne ovplyvniť. Preto je dosť podivuhodné, že v súvislosti s eurom či eurovalmi tak významne vyzdvihovali skutočnosť, že členstvo v tomto „elitnom klube“ im dáva možnosť byť pri rozhodovaní o tom, čo sa deje v prvej lige. Sediť pri jednom rokovacom stole s najsilnejšími lídrami Únie je pre nich z osobného aj politického hľadiska evidentne prestížne, podstatný je však praktický efekt pre Slovensko.

štáte. Návrhy sú takmer identické s návrhmi na vytvorenie politickej únie, ktoré už predtým avizovala nemecká kancelárka Merkelová.

NEFORMÁLNY NÁVRH

Aj keď išlo „len“ o neformálnu skupinu vedenú nemeckým šéfom diplomacie Guidom Westerwellem, jej zloženie možno považovať za veľavýznamné. Korunu tomu nasadil minister zahraničných vecí Slovenska Miroslav Lajčák, ktorý Westerwelleho skupinu zľahčoval až tak, že ju prirovnal k iniciatívam tretieho

Slovenska bola v tomto zväzku odsunutá na druhú koľaj – ak by vôbec nejaká zostala. Otázne je, či bol toto skutočne dôvod jeho reakcie. Predseda vlády R. Fico totiž jednoznačne deklaroval podporu hlbšej fiškálnej a bankovej integrácii. Reakcie ostatných slovenských politikov boli zdržanlivé a poukazovali na to, že vybudovanie jednotného európskeho superštátu nie je na programe dňa. Isteže, okamžité utvorenie spojených štátov európskych na programe dňa nie je a zrejme nejaký čas ešte ani nebude. Naivné by bolo očakávať, že kompletný európsky superštát bude

Trenčianskoteplický zjazd mladej slovenskej inteligencie pred osemdesiatimi rokmi

Výnimočné chvíle zrenia slovenských národných úsilí

Peter MULÍK – Foto: archív

Dvadsať rokov prvej Československej republiky bolo obdobím zrenia slovenských národných úsilí. Hospodárska kríza zo začiatku tridsiatych rokov 20. storočia sa v mnohom podobala na našu dnešnú situáciu. Slováci však vtedy na svojej koži pocítili nielen nedobré dôsledky ekonomického kolapsu, ale aj negovanie slovenskej svojbytnosti pražským centralizmom.

Mladí ľudia, zvlášť inteligencia, naliehavo hľadali riešenia. Časť mladých intelektuálov videla riešenie v náhlom sociálnom zvrate – revolúcii, a národné veci boli pre ňu niečím druhotným, nepodstatným. Ďalší sa usilovali vyťažiť z československého štátu čo najviac a ideologicky to zdôvodňovali slovenským regionalizmom. Logika ich uvažovania u nás pretrvala až do roku 1992 a spočívala v premise: musíme žiť s Čechmi, lebo iba ich pomocou dosiahneme ich úroveň. Inými slovami, ak nás Praha chce, nech sa o nás stará! Iba tretia časť mladých intelektuálov vedela, že slovenský národ sa musí postaviť zodpovedne k svojej budúcnosti. Nestačí mu nejaká formálna samospráva (krajské zriadenie), ale musí dosiahnuť reálnu politickú samostatnosť, aby mohol rozhodovať o svojom osude.

JEDNOTA V ROZMANITOSTI

Skupina hospodárskych odborníkov združených okolo Petra Zaťka dala podnet na stretnutie mladej slovenskej inteligencie. Mala sa pokúsiť sformulovať svoj postoj k trom kľúčovým otázkam slovenského života. Prvou bolo súčasné spoločenské zriadenie; druhou či sú za autonomizmus alebo centralizmus a treťou bola morálna úroveň verejného života.

Na zjazde mladej slovenskej inteligencie pred osemdesiatimi rokmi 25. a 26. júna 1932 v Trenčianskych Tepliciach sa jasne ukázalo, že mla-

dá slovenská inteligencia neuznáva nijakú „československú“ jazykovú a národnú jednotu, ale žela si aj reálnu politickú samosprávu Slovenska. Do Trenčianskych Teplic prišli mladí aktivisti s rozmanitými politickými názormi. Aby sme spomenuli pár mien. Z autonomistov tam bol Martin Sokol,

HISTÓRIA

Karol Sidor, Anton Vašek, Ján Ďurčanský, Ferdinand Ďurčanský, Milo Urban, Jozef Zvrškovec. Z komunistov Vladimír Clementis, Daniel Okáli, Ladislav Novomeský. Z národnárov (regionalistov) Ján Paulíny, Peter Zaťko, Matúš Černák. Z agrárnikov Jozef Lettrich, Miloš Ruman a zo stúpcov sociálnych demokratov Ivan Horváth, Jozef Šoltész.

Napriek názorovej a politickej rozličnosti účastníkov stretnutia sa snemovanie nieslo v duchu rozvážnosti a jednoty, uvedomujúc si vážnosť situácie a zodpovednosti za národ.

ÚČASTNÍK SPOMÍNA

Jeden z účastníkov – Milo Urban, neskôr zachytil perom priebeh tohto stretnutia. Podľa jeho svedectva „mládež, ktorá sa vtedy zišla v Trenčianskych Tepliciach, bola preniknutá oným zvláštnym darom Duchu Svätého, ktorý dostávame iba vo výnimočných chvíľach, oným jasnoviedctvom, ktoré preniká temnoty budúcnosti a odhaľuje nové svety...“

Spisovateľ Milo Urban.

Veď nikto z nás nevedel, čo bude. Išli sme do Trenčianskych Teplic duchovne rozbití, kultúrne i politicky rozvadení, podelení na rozličné skupiny a predpojatí voči sebe až do nenávisťi. A tam, akoby sa bol stal s nami zázrak! Odrazu, ani nevediac ako, vo svätom zápale hľadania pravdy, v prenikavom ponorení sa do trpkéj prítomnosti, ocitli sme sa na spoločnej platforme, na spoločnej slovenskej línii ako vari nikdy predtým. Zistili sme, že v zásadných otázkach kultúrneho a politického života niet medzi nami rozdielov, že v podstate chceme jedno a to isté: nový, spravodlivý, krajší život svojho slovenského národa... Povedali sme otvorene, že tento súčasný spoločenský poriadok nám nevyhovuje. Líšili sme sa iba v spôsoboch, ako ho odstrániť... Takisto sme boli proti centralizmu. Boli sme presvedčení, že je už len otázkou času a spôsobu, kedy a ako sa Slovensko dožije svojich túžob... Verili sme v mladý, zdravý, priebojný nacionalizmus a neústupne sme sa

dožadovali jeho rešpektovania... Jednomyseľne sme žiadali priamočiaru slovenskú líniu, aby sa v Prahe rešpektovalo, čo sa na Slovensku verejne hlása. Napokon sme žiadali aj viac morálky, aby sa záujem Slovenska kladol nad záujem osôb a strán“.

Do Trenčianskych Teplic prišli na svoj dorast dozerať viacerí centralistickí politici (Milan Hodža, Anton Štefánek, Karol A. Medvecký a ďalší). Na zjazde sa nezúčastnil Andrej Hlinka, ktorý veril svojim mladým. Poslal ich tam s odkazom: „Konajte, ako vám diktuje vaše slovenské srdce!“

Mladí slovenskí inteligenti vyjadrili súhlas s programom autonómie Slovenska vo federalistickom chápaní. Ich spoločnú rezolúciu potleskom schválili komunisti Vlado Clementis, Laco Novomeský, Ján Poničana, tak ako aj agrárnici, národnári a mladí ľudia. Zjazd odmietol počúvať veteránov československej ideológie Šrobára, Hodžu, Štefánka.

Praha bola s výsledkom zjazdu nespokojná, ale obmedzila sa na posmešné poznámky z úst „čechoslováka“ I. Déreera, že šlo „iba o výlet, kde niekoľko mladí doktorí, zemianskou rakovinou stihnutí, si zahulákali“. Poslanec Ivanka nazval trenčianskoteplické vystúpenie mladých Slovákov „škandalóznym pučom... hnusným pučom“. Pravdu, ktorú mladí intuitívne vyjadrili, sa však už nedala udusiť. Aj my žijeme dnes z jej plodov.

Konsolidácia verejných financií nie je možná bez hospodárskeho rastu Automobilový priemysel nadalej „ťahúňom“ ekonomiky

Jozef HAJSTER

„Konsolidácia verejných financií nie je možná bez hospodárskeho rastu a zníženia nezamestnanosti,“ konštatoval premiér Robert Fico vo svojom úvodnom slove v parlamente pri uvádzaní programového vyhlásenia vlády. To, do akej miery prispeje hospodárstvo k naplneniu štátnej pokladnice, sa postupne vykryštalizuje v priebehu roka. Výsledky o stave ekonomiky za štvrtý kvartál minulého roka a prvý kvartál tohto roka však dávajú oprávnenie na určitú mieru optimizmu.

Po predchádzajúcom poklese nastal túžobne očakávaný obrat na trajektóriu rastu. Podľa štatistického úradu slovenská ekonomika si v druhom štvrtroku za sebou polepšila o 0,8 percenta a medziročne vzrástla o 3,1 percenta, čo prekvapilo všetkých slovenských analytikov. Je to po Estónsku druhý najvyšší rast v eurozóne a z krajín Európskej únie je vyšší už len v Lotyšsku a Litve. Ako je často zdôrazňované, pre Slovensko je vzhľadom na jeho exportnú orientáciu podstatné Nemecko, ktoré si v prvom kvartáli polepšilo o 0,5 percenta. Vzhľadom na to, že slovenský ekonomický rast je v prvom rade závislý od exportu, nie je dobrou správou informácia, že ekonomika eurozóny ako celok má tento rok klesnúť o 0,3 percenta a na budúci má HDP narásť len jedno percento.

■ NEZAMESTNANOSŤ KLESÁ

Vzhľadom na nepriaznivú situáciu v eurozóne je pre tento rok relatívne povzbudzujúci odhad Bruselu, podľa ktorého by malo mať Slovensko najvyšší hospodársky rast, a to 1,8 percenta, a na budúci rok 2,9 percenta. Vyšší rast ako Slovensku však eurokomisia predpovedá trom krajinám mimo eurozóny: Poľsku, Lotyšsku, a Litve. Nezamestnanosť sa v prvom štvrtroku na Slovensku znížila o 0,6 percenta. Medziročne sa však zvýšila a koncom

mája dosahovala 13,9 percenta, čo predstavuje takmer 400 tisíc ľudí bez práce. Vyššiu nezamestnanosť majú v eurozóne len Španielsko, Grécko, Portugalsko a Írsko, teda krajiny, ktoré museli požiadať o núdzovú finančnú pomoc.

Relatívne priaznivé údaje o raste sme na Slovensku dosiahli vďaka investíciám do automobilového, čiastočne aj do elektrotechnického priemyslu, ktoré nabehli v štvrtom štvrtroku minulého roka. Automobilový priemysel prispel k nečakanému nárastu okrem investícií aj tým, že Kia prešla od januára na trojzmennú prevádzku, Volkswagen tak urobil od marca pri výrobe modelu New Small Family a v Trnave nabiehala výroba Peugeotu 208. Novým javom je výrazné presmerovanie exportu áut do ďalekej Číny. To sa pozitívne prejavuje aj v náraste objednávok v priemysle a do konca apríla to bolo 13,6 percenta. Ide však o to, či bude presun exportu áut do Číny trvalý.

■ HOLLANDE AKO NÁDEJ

Premiér Fico vkladá pri konsolidácii slovenských verejných financií aj podporu ekonomického rastu a znížovania nezamestnanosti veľkú nádej do nového francúzskeho prezidenta, socialistu François Hollande. Ten už v predvolebnej kampani ohlásil

otvorenie fiškálnej zmluvy práve pre podporu hospodárskeho rastu. Hollande však v predvolebnej kampani sľúbil rešpektovať vo fiškálnej zmluve dohodnutú domácu úlohu na dodržanie trojpercentného deficitu verejných financií, sľúbil dodržať aj záväzok na vyrovnaný rozpočet, a to do konca roka 2017, a znižovanie zadlženosti. Nemecká kancelárka odmietla fiškálnu zmluvu meniť, na podpore rastu sa však s Holandom tesne pred samitom lídrov Únie a eurozóny v Paríži nakoniec dohodla. Stalo sa tak hlavne pod tlakom južného krídla eurozóny, ktoré má obrovské problémy so splácaním svojich megadlhov aj s konsolidáciou verejných financií. O niečo menšie problémy rovnakého druhu však majú, až na nepočítateľné výnimky, aj ďalšie štáty tohto „exkluzívneho“ klubu. Merkelová svoj silný tlak na šetrenie pre veľký odpor proti nemu zmiernila.

Robert Fico si veľa sľuboval aj od snahy nového francúzskeho prezidenta získať viac a pritom lacných peňazí cez eurobondy. Tu však Hollande narazil na neprekonateľný odpor Angely Merkelovej. Eurobondy však nie sú nový nápad, presadzoval ich už Hollandeho predchodca Nicolas Sarkozy. Ekonomický rast by mali podporiť aj navýšením kapitálu v Európskej investičnej banke, čo by umožnilo poskytnúť viac úverov. Merkelová sa však

naďalej veľmi rezervovane stavia proti dodatočným hotovým peniazom a ekonomický rast a konkurencieschopnosť navrhuje podporovať cez reformy, viac chce otvoriť vnútorný trh Únie, odstrániť byrokraciu a zabezpečiť lepší prístup k pôžičkám.

■ STAROSTI MINISTRA FINANCIÍ

Minister financií Peter Kažimír upozornil, že jeho radosť z relatívne priaznivých údajov o hospodárskom raste kalí deficit verejných financií, ktorý by mal byť tento rok podľa výpočtov eurokomisie 4,7 percenta. Kažimír však poctivo priznal, že podľa výpočtov jeho ministerstva to bude viac, a to 4,92 percenta. Lebo eurokomisia podľa neho nezaráta zvýšené výdavky v zdravotníctve či nevyčerpané eurofondy. Pre dodržanie fiškálnou zmluvou stanovenej trojpercentnej hranice HDP pre deficit verejných financií do konca roka 2013 bola pôvodne ohlásená potreba „nájsť“ minimálne 1,5 miliardy eur. Vládou navrhovaný balík úspor však už ide ďalej a výška úspor by mala dosiahnuť 1,8 až 2 miliardy eur. Nočnou morou sú však doteraz zverejnené informácie o nepriaznivom vývoji štátneho rozpočtu, ktorého deficit sa podľa údajov z apríla medziročne zvýšil o 15 percent, pričom príjmy boli na konci marca oproti plánu nižšie o 16 percent a výdavky vyššie o 10 percent.

Ab ovo

Písať o plesnivých vajciach na pulloch obchodného reťazca ako o aktuálnej ekonomickej téme v časoch, keď je témou číslo jeden v Európe dlhová kríza a hľadanie východísk z nej a na Slovensku prijatie trvalého eurovalu, sa môže zdať na prvý pohľad nemiestne. Po uvedení si skutočnosti, že nie prvýkrát sme svedkami potravinového škandálu, ktorý ohrozuje zdravie obyvateľstva a možno aj príjmy štátnej pokladnice, sa najnovšia vajčíková aféra javí v úplne odlišnom svetle.

Začiatkom tretieho júňového týždňa objavili inšpektori Štátnej veterinárnej a potravinovej správy v predajni reťazca Tesco v bratislavskom Lamači takmer päťsto plesnivých a neoznačených slepačích vajec. Podľa zistení kontroly mali pochádzať z Poľska a do Tesca ich dodala spoločnosť Larim SK. Ako býva dobrým zvykom, zodpovednosť za tento škandál odmieta tak obchodný reťazec, ako aj dodávateľ. Tesco vybavilo celú vec ospravedlňením sa za „problém mechanickej poškodených vajčiek“ s dôvetkom, že dodávateľ vajec je pod stálym veterinárnym dozom. Dodávateľ odmietol tvrdenia veterinárov o neoznačených vajciach, lebo podľa vyjadrenia jeho generálneho riaditeľa takéto vajcia nenakupuje. Vyrábanie si alibi je síce pochopiteľné, keďže vinníkovi hrozí pokuta až do 200 tisíc eur, ale realita hovorí čosi iné. Podľa zákona za kvalitu potravín zodpovedá ten, kto ich postaví na pult, teda Tesco, ktorého predstaviteľ zavádzal verejnosť tvrdením o stálom veterinárnom dozore v spoločnosti Larim SK. Pokiaľ ide o dodávateľa, ten mal problémy už v januári toho roku, keď inšpektori odhalili vajcia dovezené touto spoločnosťou z nepovolených chovov v Poľsku. Tri dni po prevalení sa škandálu generálny riaditeľ spomínaného dovozcu pre TASR vyhlásil, že ich spoločnosť dováža na slovenský trh „vajcia od kvalitných výrobcov z Poľska, Česka i od slovenských výrobcov, pričom poľské majú prevahu“, a ministra hospodárstva obvinil z hrubého poškodzovania dobrého mena firmy. Mimochodom, spoločnosť Larim SK šéfuje ktosi s rovnakým menom ako osoba, ktorá stála na čele skrachovanej zdravotnej poisťovne Perspektíva. Tá zanechala po sebe dlhy vo výške 2,23 miliardy korún. Svojho času tento človek na margo prešľapov subjektu, ktorý riadil, vyhlásil: „Potrebovali sme riešiť problémy v jednotlivých regiónoch a realita nám neumožňovala dodržiavať platnú legislatívu.“ Zdá sa, že mu to aj zostalo.

Michal MÁŠIK

Dobrodruhovia pravicovej garnitúry by mali niesť zodpovednosť za stav štátu Európska mena vážne krváca

Tibor B. HAČKO – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Sotva odzneli dozvuky predčasných volieb, ešte pred vymenovaním nového kabinetu, už sa ratingové agentúry poponáhľali s priamym útokom na bankový systém Slovenska. Na systém, ktorý sa aj v turbulentných časoch správa mimoriadne zodpovedne. Ako jeden z mála v Európe nedopustil svojim materským spoločnostiam vysávanie kapitálu a balastové zmeny v základnom portfóliu. Pokiaľ by sme mali vždy spofahlivých ministrov financií počas ostatných osemnást rokov, Slovensko by sa nemuselo vyrovnávať so zložitou dlhovou službou. Naopak, v súčasnosti by sme boli jediný štát v Európe, ktorý spoľahlivo celý čas plní maastrihtské kritériá.

Pred necelým mesiacom Španielsko požiadalo Európu o záchranu jeho bánk. Ešte pred koncom roku 2011 prijala ratingová agentúra Standard and Poor's rozhodnutie o znížení hodnotenia stability pre takmer všetky veľké banky v Taliansku. Išlo o 34 bankových domov z 37 talianskych bánk. Agentúra hodnotila banku, ktorá počas Dzurindovej prvej vlády sprivatizovala slovenskú VÚB banku, najsilnejšiu banku Slovenska. Standard and Poor's ju samozrejme tiež zatahla do svojej negatívnej prognózy.

■ ZNIČUJÚCA ZÁVISLOSŤ

Slovenský ekonomický výkon je z viac ako 80 percent závislý od plnenia zámerov zahraničných afiliácií a ich požiadaviek, nie požiadaviek vlády suverénneho štátu. Vplyvajú naň najmä obchodní partneri z Nemecka a nemeckí z Českej republiky, ktorí si na Slovensko presunuli montážne závody multinacionálnych korporácií na základe motivačných stimulov predchádzajúcich vládnych zoskupení. Slovenská závislosť od výslovne exportne orientovaných odvetví predstavuje aj kľúčové úverové riziko bánk. Tieto úvahy fixovala spoločnosť

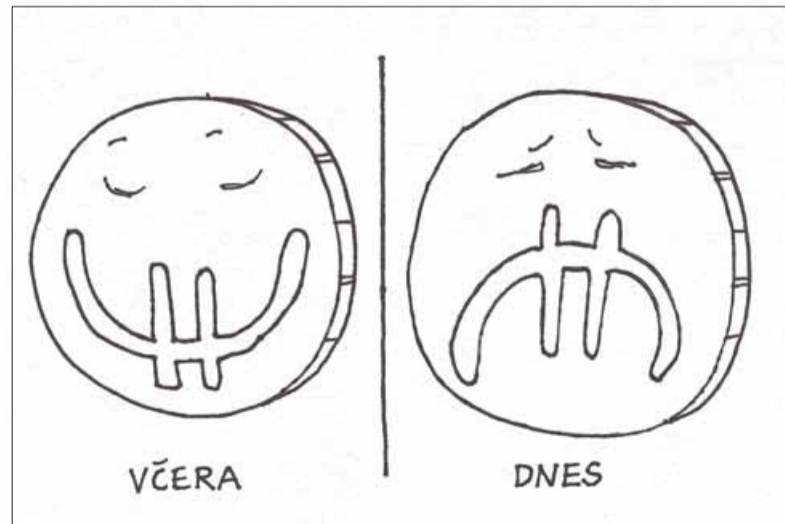
Moody Investors Service po zverejnení výsledkov volieb na Slovensku do dramatického vyhlásenia. Okamžite znížila výhľad bankového systému Slovenska zo stabilného na negatívny!

Po pomerne hladkom víťazstve sa bude musieť sociálna

mus (ESM) s úverovou kapacitou 500 miliárd eur. Pôvodná suma najskôr nebude stačiť na obnovenie dôvery trhov v eurozóne, ako tvrdia zdroje Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Eurozóna bude musieť zvýšiť objem prostried-

privatizovania všetkých doterajších vlád, teda Mečiara aj Dzurindu, získalo Slovensko o polovicu menej zdrojov, necelých 9 miliárd eur, navyše doteraz nevyplatených! Pred zvýšením eurovalu Slovensko už garantovalo 4,37 miliardy eur, keď poslanci začiatkom februára s podporou Ficovho Smeru schválili trvalý euroval (ESM). Pôvodná úverová kapacita dočasného fondu (EFSF) bola 440 miliárd eur. Z 200 miliárd eur sa financujú záchranne balíky pre Grécko, Írsko a Portugalsko, najnovšie sa budú používať pre španielske banky. Zvýšený trvalý euroval má byť ponechaný ako rezerva, keby Španielsko alebo Taliansko potrebovali pomôcť skôr, ako sa poplašné správy o ich bankrotovaní skutočne potvrdia. Kombinovaná podporná kapacita oboch fondov by sa tak mala pohybovať v pásme 700 – 1 000 miliárd eur.

Pre premiéra Roberta Fica sa tak vládny program stáva mimoriadne náročnou dierotlačnou prácou s kapitolami zo všetkých odvetví a z vnútroštátnych problematik, poriadne priťažných z vonkajšieho, nie vždy celkom korektného europrostredia. Euro skutočne vážne krváca.

demokracia Slovenska popasovať s ťažkým dedičstvom rúcajúcej sa hospodárskej pyramidy, nefungujúceho daňového systému, kolabujúcej zdravotnej starostlivosti, nevyváženého školstva, rozvrátenej sociálnej sféry a navyše aj s novými úlohami z Bruselu. Onedlho začne platiť Európsky stabilizačný mechaniz-

kov fondu ESM minimálne na 1bilión eur! Ak by sa tak stalo, vládnuci sociálni demokrati na Slovensku by museli zabezpečiť okrem rozpočtovej stability pre kasy v EÚ neskutočných 18 miliárd eur! A to je nereálne...

■ ZAVALIA NÁS EUROVALY?

Pre porovnanie, z výťažkov

Tlačiareň rozšíri sortiment a možnosti ponúkať zákazníkom komplexné služby – všetko pod jednou strechou, v jednom závode

Neografia si drží svoje postavenie na slovenskom i európskom polygrafickom trhu

Dňa 1. júna 2012 bol symbolicky položený základný kameň novej tlačiarne NEOGRAFIA v priemyselnej zóne Priekopa – východ. Výstavba bude podľa harmonogramu ukončená v priebehu roka 2013. Vedenie a. s. NEOGRAFIE plánuje začať výrobu v novej tlačiarňi koncom prvého polroka 2013. Do tohto dátumu už budú inštalované nové technológie a budú premiestnené niektoré zariadenia zo súčasného závodu v centre mesta Martin. Tým sa ukončí polygrafická činnosť v týchto priestoroch. Hlavným cieľom tejto - v súčasnej polygrafii unikátnej - investície je zlepšenie logistických tokov, zvýšenie efektívnosti výroby a tým aj posilnenie postavenia NEOGRAFIE v stredoeurópskom priestore. Nielen o tomto zámere sme sa zhovárali s generálnym riaditeľom NEOGRAFIE, a. s., Emanuelom BALÁŽIOM.

• Ako sa dnes darí Neografii?

Všeobecne povedané, polygrafia prechádza krízou a veľkými zmenami. Printové médiá, teda noviny, časopisy, ale aj katalógy, sa dostávajú do čoraz väčších problémov, pretože veľa reklamného priestoru, ktorý sa využíval v tlačovinách, dnes preberajú televízie a internet. Elektronické médiá zhltnú množstvo reklamy a objem peňazí, ktorý tečie do inzercie v periodickej tlači, sa znižuje. To spôsobuje znižovanie rozsahu i nákladu časopisov.

Mnohé noviny a časopisy majú čoraz väčší problém s prežitím. Klesá kúpyschopnosť obyvateľstva, na každom kroku počujeme slovo kríza, táto psychologická trauma obmedzuje výdavky na nákup kníh, časopisov a podobne. Napriek tomu v tomto čase si Neografia drží svoje postavenie na slovenskom aj európskom polygrafickom trhu a už tretí rok je v pozitívnych číslach, čo sa týka zisku z hospodárskych a polygrafických činností.

• Neografia za ostatné roky veľa investovala do nových technológií, vybavila sa modernými tlačovými linkami na knihárske spracovanie. Teraz prijali orgány Neografie rozhodnutie o rozsiahlej investičnej akcii. Môžete ju priblížiť našim čitateľom?

Neografia prešla dlhým vývojom. Príchod nových technológií a rôzne racionalizačné opatrenia spôsobili zníženie počtu pracovníkov, organizácia práce sa zásadne mení. Vyvíjajú sa nové sortimenty, ktoré si vyžadujú už aj iné priestorové a organizačné zabezpečenie. Neografia v týchto priestoroch, v ktorých

pôsobí teraz, by ťažko znižovala náklady a tým zvyšovala svoju konkurencieschopnosť, pretože tieto priestory v súčasnosti už nevyhovujú najmä vnútorným logistickým procesom a potrebám novej organizácie práce. Vyžadujú si veľa investovať do opráv, sú náročné na vykurovanie a navyše sme v centre mesta, je tu veľký problém s kamiónovou dopravou, obyvatelia okolitých domov sa sťažujú na hluk.

To, že máme prevádzku v Martine a ďalšiu prevádzku, ako aj sklady v mestskej časti Martin-Priekopa zvyšuje nákladovosť našej výroby o náklady na prevozy materiálov z Priekopy do Martina a naspäť. Toto boli hlavné dôvody, prečo sme sa rozhodli postaviť novú fabriku. Všetko bude na jednom podlaží, logisticky umiestnené vo vznikajúcom Východnom priemyselnom parku, pri budúcom diaľničnom privádzači, hneď v susedstve našich terajších skladov. Budeme potrebovať iba polovicu priestorov oproti tým, čo máme tu v centre Martina. Znížime tým naše náklady na vnútornú logistiku i na všetky energetické procesy, ktoré sú dnes tiež veľmi podstatné, dosiahneme lepšiu organizáciu práce.

• Nie je pomerne odvážne púšťať sa do takéhoto projektu v čase neistého hospodárskeho vývoja a keď je polygrafia na ústupe nielen u nás, ale prakticky v celej Európe?

Určite to chce veľký kus odvahy, ale keby sme ostali v týchto priestoroch, možno by sme neprežili ďalšie päťročné obdobie. Pretože ako som spomínal, tie náklady sú tu vysoké. Pred tromi rokmi sme prešli zásadným racio-

Emanuel Balážia (na snímke vpravo) preberá z rúk predsedu MS Mariána Tkáča diplom pre zakladajúceho člena MS.

nalizačným procesom, odvtedy stále pracujeme na znížení nákladovosti výroby, robíme množstvo opatrení, ale také zníženie nákladov, aké potrebujeme na to, aby sme udržali konkurencieschopnosť na polygrafickom trhu, by sa už v týchto priestoroch nedalo dosiahnuť. Priestor na ďalšie úspory je veľmi malý. Naopak, v nových priestoroch, kam sa plánujeme presťahovať, by sme mali, ako som už uviedol, zlepšiť všetky nákladové položky a tým výrazne zvýšiť našu konkurencieschopnosť. Teda otázka

je, čo je väčšia odvaha – zostať tu v týchto priestoroch a žiť, alebo sa presťahovať do nových priestorov a risknúť to, že budeme splácať určité obdobie pôžičky, ktoré sme si museli vziať na výstavbu. Ale sme presvedčení, že ideme správnym smerom.

• Ako dlho bude trvať táto výstavba nového závodu Neografie?

Samotná kolaudácia nových priestorov sa predpokladá na marec 2013. Potom samozrejme budú ešte inštalácie novej

techniky, budeme sťahovať stroje. Predpokladáme, že v treťom štvrtroku 2013 by sme mali byť kompletne presťahovaní.

• Čo bude so súčasnými priestormi?

Súčasťou zmluvy o výstavbe nového závodu je aj to, že firma, ktorá stavia tento závod, odkúpi od nás všetky budovy, ktoré sú v centre Martina na Škultétyho ulici. Predpokladáme, že súčasné priestory neďaleko centra mesta budúci majiteľ adaptuje na bytové alebo administratívne ciele.

• Čo toto vaše veľké sťahovanie prinesie súčasným i budúcim zákazníkom Neografie?

Celý výrobný cyklus sa zrýchli, zlepši sa kontrola kvality, pružnosť našich reakcií na požiadavky zákazníka, odpadne veľa stratových hodín. Zákazníkom budeme vedieť ponúknuť nové možnosti. Znížením režijných nákladov by sme mali byť konkurencieschopní aj v malotirážných zákazkách, čím rozšírime sortiment a možnosti ponúkať zákazníkom komplexné služby. V nových priestoroch by sme mohli ponúknuť komplexný sortiment zákaziek, teda aj nízkonákladové, ale aj to, kde sme doma – teda vysoko nákladové zákazky. Všetko pod jednou strechou, v jednom závode.

Foto: Monika BABALOVÁ, archív SNN R - 2012033

NEOGRAFIA, a. s., plánuje začať výrobu v novej tlačiarňi koncom 1. polroka 2013. Vizualizácia novej prevádzky.

Vedecká tvorba ako vzrušujúce čítanie o napínavých príbehoch

Moderné Slovensko a jeho zrod očami historika

Dušan D. KERNÝ - Ilustrácia: internet

V predajni starých kníh v bratislavskom Starom meste sa ani deň neohrialo ledva dohromady držiace vydanie Zbierky zákonov Československej republiky. Bolo z roku 1920. Cena 65 eur. Zmizlo v rukách toho, koho zaujímal päťjazyčný text právneho dokumentu Trianonskej mierovej zmluvy medzi veľmocami a ich spojencami a porazenou monarchiou – Maďarskom. Prečo je originálne znenie a u nás prvé vydanie právneho textu ešte aj v roku 2012 také príťažlivé? O tom vypovedá celoživotné dielo významného slovenského historika, ktorý stál pri zrode prvého vojensko-historického pracoviska na Slovensku, Mariána Hronského, doktora vied, člena Historického odboru Matice slovenskej, Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV či Spoločnosti M. R. Štefánika.

Mnohé z vydaných prác M. Hronského sú doteraz neprekonané, jeho účasť vo viacerých súborných historických dielach je nezastupiteľná. Pozoruhodné je dielo týkajúce sa práve Trianonskej mierovej zmluvy – a to až natoľko, že autor ho vydal v roku 1998 v Národnom literárnom centre po slovensky a anglicky, ale v roku 2011 sa k nemu vrátil vydaním vo vydavateľstve SAV Veda. Toto dielo obsahuje mimoriadny vedecký odkaz s mimoriadnou aktuálnou naliehavosťou aj pre širokú laickú verejnosť a pre tvorcov i praktikov slovenskej zahraničnej politiky a napokon pre všetkých záujemcov o dobre, faktograficky a živo podané dejiny tejto časti strednej Európy a veľmocenskej politiky k nej. V mnohom vypovedá aj o tom, ako vznikala atmosféra, v ktorej vyrastala generácia politikov, stúpenčov i odporcov prvej Slovenskej republiky.

■ NEBALOSŤ O VLASTNÉ DEJINY

V auguste v roku 1995 M. Hronský povedal: „Napriek závažnosti a stálemu záujmu verejnosti sa Trianon nevenovala dlho náležitá pozornosť, ba dá sa takmer s určitou odhadnosťou povedať, že prevažná väčšina súčasnej slovenskej verejnosti sa po prvý raz stretla s pojmom Trianon, respektíve uvedomila si jeho priamu spojitosť s existenciou Slovenska a jeho južnej hranice až v posledných rokoch – ide teda až o zaradajúci laxný prístup k závažnému problému vlastných dejín a vlastného vývoja.“ Inak to však bolo a dodnes stále je u našich južných susedov. Odhliadnuc od maďarskej žurnalistiky a politiky aj v najnovších prácach maďarských historikov sa stretávame s hodnotením, že uzavretie trianonského mieru pripravilo Maďarsko nielen o jeho územia, o jeho hospodárske možnosti a o milióny jeho Maďarov, ale vraj „násilne prešlo aj po stáročia prebiehajúci proces maďarskej národnej emancipácie“.

V diele Boj o Slovensko a Trianon 1918 – 1920 (NLC 1998) na vyše 300 stranách M. Hronský podáva vecný, faktografický obraz tých rokov, ukazuje, že veľmoci považovali Rakúsko-Uhorsko za vyrovnávajúci faktor medzi Nemeckom a Ruskom a pôvodne ho nechceli rozbiť. Napokon sa prekážkou ukázal byť neústupčivý postoj maďarských vládnych kruhov, pocit ohrozenia mocenského postavenia maďarských „historických tried“, snaha udržať integritu uhorského štátu za každú cenu. Uhorsko sa potom rozpadlo bez toho, aby jeho hranice prekročil čo len jeden vojak protivníka, lebo nedokázalo akceptovať dva moderné princípy – národnostný a demokratický.

■ BUDAPEŠŤ NEPOČÚVALA

„Záver prvej svetovej vojny zastihol maďarských poslancov v budapeštianskom parlamente úplne nepripravených, veď sledovali zväčša iba osobné ciele, väčšina sa venovala majetkovým špekuláciám, obohacovala sa vojnovými dodávkami, koristila zo všeobecného chaosu, celý verejný život zaplnili intrigami osobného a politického rázu, korupcia kvitla vo všetkých formách. Slováci, Rumuni, Rusíni, sedmohradskí Nemci, banátski Srbi a aj Chorváti darmo prednášali v parlamente svoje žiadosti – nikto ich nehodlal počúvať.“ M. Hronský faktograficky

ukazuje „naivitu maďarských poslancov, ktorí verili v nedotknuteľnosť integrity Uhorska“. Pravda, maďarská mimoparlamentná opozícia jasne konštatovala, že „násilie a korupcia administratívy priviedli nemaďarské obyvateľstvo krajiny k tomu, aby zatúžilo po cudzom štáte“. Zánik mnohonárodnostného Uhorska bol „nielen logický, ale aj nevyhnutný, lebo bol výsledkom prehlbujúcej sa krízy samotného uhorského štátneho, politického a sociálneho zriadenia, nebol iba dôsledkom porážky vo vojne“.

■ MIMORIADNA KRUTOSŤ

Dielo rozoberá koniec Uhorska na politickej scéne plný dramatických udalostí, ale ukazuje aj vákuum moci na Slovensku pri prechodných pomeroch, pripomína nám nemalé krvavých masakier, ktoré mali zastrešiť civilné obyvateľstvo. Dnes

lém autonómie samotný Slovenský klub poslancov „obdivuhodne hravo zúžil iba na otázku práva používania slovenského jazyka. V zárodku sa umlčovali samotným Slovenským klubom akékoľvek náznaky samosprávnych tendencií zo Slovenska“. Česká politika mala eminentný záujem o Slovensko najmä preto, aby uplatnením fikcie umelého deväťmiliónového československého národa predostrela najmä pred zahraničím v Trianone projekt životoschopného národného štátu „Čechoslovákov“, pričom pre „tradičné martinské centrum istou náplastou malo byť oživotvorené Matice slovenskej, k čomu symbolicky a slávnostne prikočili 1. januára 1919“.

Práve historický odstup a schopnosť v plnej šírke podať problematiku robí Hronského dielo z roku 1998 o Trianone mimoriadnym – „po prvý raz od základu sta-

na výpovednej hodnote historických prameňov a pre politiku prináša potrebnú argumentáciu podložených historických argumentov.

■ ZALUDNENÉ DEJINY

Dielo Trianon z roku 2011 je výnimočné tým, ako zaludnilo dejiny, ako doktor Hronský využil drobnokresbu na vykreslenie atmosféry doby. Silou jeho práce je napr. plastický obraz toho, že slovenské úsilie na prelome XX. a XXI. storočia má hlboké korene. Pripomína nám, že „slovenskí politici pre nový postoj následníka trónu už na prelome XIX. a XX. storočia očakávali pre slovenský národ priaznivejšiu štátoprávnú úpravu – prestavbu monarchie na federatívnom základe“. Pre niekoľko generácií je toto slovné spojenie – federatívne štátoprávne usporiadanie – výsledkom až roku 1968. Pre laického čitateľa je možno pozoruhodná aj ďalšia „zaujímavosť“ – popieranie Svätopluka a jeho kráľovstva bolo predmetom oficiálnych dokumentov, ktorými maďarská strana chcela dosiahnuť odmietnutie česko-slovenských požiadaviek v rámci trianonských rokovaní v snahe zachovať „integritu“ Uhorska, teda udržať slovenské územie v maďarskom štáte.

Marián Hronský samozrejme ako vedec sa veľmi kategoricky ohradzuje voči metódam politickej publicistiky. Najmä vtedy, keď sa tá pasuje za historický výklad, s tým nechce mať vedec nič spoločné. Jeho vedecké dielo ukazuje na príbehu medzinárodných rokovaní rokov 1918 – 1920 v Paríži, v Trianone, že najstaršie dejiny majú dosah na tvorbu modernej politiky. Tak sa stal prílohou maďarskej nóty predloženej mierovej konferencii v roku 1919 text Veľkomoravská ríša Svätoplukova. Popieranie Veľkej Moravy ako protiargument česko-slovenskej strane malo Maďarom slúžiť ako základ tvrdenia o „tisícročnej jednote“ bývalého Uhorska a Maďarov ako „najvyššej civilizácie v uzavretej kotline Karpát“.

■ PRIPOMÍNA RAPANTA

Dielo Trianon je vedeckým textom a vzrušujúcim čítaním zároveň tým, že rozoberá všetky strany – teda aj pomery v Maďarsku a jeho politike. Autorovi umožňuje konštatovať, že „nová vlna maďarského revizionizmu trvá dodnes, pritom realizmus skutočne nikdy nebol silnou stránkou politického a ideového sveta Maďarov“. M. Hronský na záver cituje nestora slovenských historikov Daniela Rapanta, že „Maďari nikdy nebudú bližšie revízií Trianonu, než keď sa jej úprimne a definitívne vzdajú“. D. Rapant to napísal v roku 1930 pri desiatom výročí Trianonu. Hronský, ktorý si dielom Trianon zastal vlastne po Rapantovom boku, to opakuje pri 92. výročí ako aktuálny odkaz. Pre nás je to naliehavá výzva. Je málo povedať, že dielo Trianon z roku 2011 patrí do knižnic, škôl a výučby všetkého druhu. Je to nevyhnutná výzva každého, čo len trochu vzdelaného obyvateľa Slovenska a priama nevyhnutnosť pre každého, kto sa chce považovať za každého, kto sa chce považovať za vzdelanca či inteligenta. M. Hronský, s ktorým sme sa nedávno rozlúčili, by rozhodne takýto kategorizmus nepoužíval, ba odmietol. Jeho dielo však nie je len o dejinách, ale aj o tom, ako sa politicky správať a čo od politiky na Slovensku a v EÚ požadovať.

je otázne, či si ho mnohé obce pripomínajú ako súčasť svojich dejín. M. Hronský dokumentuje „mimoriadnu krutosť brutálnych akcií maďarských ozbrojených jednotiek“. Zápas o Slovensko obsahuje zhrnutie zaujímavých rokovaní o historicky prvom medzinárodnom určení slovenskej južnej hranice, teda hranice Slovenska. Poukazuje na to, ako prvá demarkačná čiara omylom a diplomatickou chybou siahala dramaticky oveľa severnejšie, ako je dnešná hranica. V kapitole Vojna ČSR s Maďarskou republikou rád po prvý raz v modernej historiografii po roku 1989 zasadzujú do súvislosti a pomenúva maďarský nacionalizmus a nie, ako to bolo dlhé desaťročia predtým, proletársky internacionalizmus. Vyhlásenie Slovenskej republiky rád v Prešove, za minulého režimu toľko oslavované, bolo jasné neuznanie česko-slovenskej suverenity, šlo o pokus odtrhnúť východné Slovensko, rozdeliť Slovákov – to prinášali na bodkách jednotky maďarskej červenej armády. Ako to priamočiaro nazýva M. Hronský, bola to vojna so všetkým, čo toto slovo znamená. A v tejto vojne išlo nám nielen o južnú hranicu Slovenska, ale aj o zastavenie poľského úsilia obmedziť vplyv československého štátu v strednej Európe.

■ FIKCIA ČS. NÁRODA

Cenná na práci M. Hronského je faktografia, názorne ukazuje, ako sa v prvopočiatoch posilňoval centralistický charakter ČSR, ako dochádzalo k degradácii právomoci Slovenskej národnej rady. Celý prob-

novila hranicu medzi Slovenskom a vymedzila pojem Slovenska ako určitého historického, geografického a právneho celku v medzinárodnom dokumente. V tom spočíva jej obrovský historický význam pre Slovensko z medzinárodného hľadiska“. Zmluva „definitívne zlomila panstvo maďarských vládnych kruhov nad nemaďarskými národmi“.

■ DOTERAZ CHÝBAJÚCE DIELO

Dielo Trianon – vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti 1918 – 1920 z Vydavateľstva Veda z roku 2011 vzniklo vďaka vedeniu Ústavu politických vied SAV – to má rozhodujúcu zásluhu na príprave a realizácii vydania. Treba to zdôrazniť – tam výnimočný slovenský vedec a autor pracoval od roku 2004. A až doteraz sa počiatovala absencia komplexnejšieho spracovania kľúčového obdobia slovenských dejín, o čo sa pokúša až táto monografia vydaná v roku 2011! Dielo má oveľa väčší rozsah – vyše 650 strán. Autorovi sa podarilo získať „množstvo dosiaľ nevyužitých zdrojov a širšej prameňovej bázy, opieral sa predovšetkým o vlastný výskum rôznych archívnych fondov doma a v zahraničí“. Možno aj v roku 2012 súhlasiť s autorom, že „obdobiu Trianonu sa na Slovensku ešte stále nevenuje náležitá pozornosť. Pritom ešte aj 92 rokov po prijatí trianonskej mierovej zmluvy má maďarský revizionizmus rastúcu intenzitu. Trianon sa neberie v maďarskej politike ako uzavretý historický problém, ale ako živé politikum“. Preto je mimoriadne cenné, že práca M. Hronského je založená

Pred vyše dvadsiatimi rokmi spôsobil šok v Maďarsku americký genetik a vedec talianskeho pôvodu prof. Luigi Cavalli-Sforza zo Stanford University. Po podrobnom genetickom výskume dokázal, že „len s ťažkosťami možno nájsť nejaké stopy ugarských (staromaďarských) génov v súčasnej populácii Maďarov a že absolútna väčšina populácie Maďarskej republiky nie je etnicky maďarská, ale prevažne slovenská“.

Genetický világoš južných susedov

Maďarskí genetici samozrejme vyrazili do protiútku. Výskum doma pre istotu celoplošne zopakovali. Odišli s dlhším nosom, ako by mohli čakať v najhoršom sne. Ich celoplošná genetická štúdia DNA ukázala, že mitochondriálne gény pochádzajúce z ugarských (staromaďarských) génov má menej ako päť percent súčasnej maďarskej populácie. Z toho polovicu má slovenské gény. Druhú polovicu namixovali valasko-románske, germánske a iné gény. Maďari v súčasnom Maďarsku v prevažnej miere nie sú vôbec Maďarmi. Naš významný súdny znalec v odbore genetiky sa pre istotu tiež pozrel bližšie na DNA Slovákov a Sloveniek. Možno si povedal, že čo ak sme polovičními Maďarmi a menej ako päť percent z nás má čisto slovenské gény? Naši predkovia vyvážali v Maďarsku, keď otcovia neboli doma. Čo keď ľstivi Maďari boli vtedy na výlete a šup ho do postelí našich prastarých materí? Žarty nabok, lebo výsledky boli tiež ohromujúce. Slovenský genetik doc. RNDr. Vladimír Ferák, Csc., preskúmal historický genofond Slovákov. Dokázal, že viac ako 80 percent Slovákov zdedilo gény po predkoch. Tí žili v strednej Európe v mladšej dobe kamennej v oblasti severokarpatského oblúka a pridunajských nížin už pred osem tisíc rokmi.

Sme v Európe rekordérmi etnickej autenticity. Porovnanie výsledkov štúdie doc. Feráka s nálezmi v iných krajinách nášho kontinentu presvedčivo dokázali, že k slovenskej etnickej dlhovekosti majú v Európe pomerne blízko len Walesčania. V ich prípade až 70 percent súčasných obyvateľov má gény svojich predkov, ktorí žili vo Walese už štyri tisíc rokov pred Kristom.

Mnohí maďarskí historici a politici však naďalej melú svoje. Podľa nich sa slovenský „element“ doma usadil až v neskorom stredoveku vraj „priesakom valaskej kolonizácie“. Maďari podľa nich prišli do strednej Európy už v 9. storočí a sú tu dodnes. Profesor Luigi Cavalli-Sforza publikoval v roku 1991 v časopise Scientific American jasnú odpoveď na ich demagogiu: „Maďarsko v Európe je anomáliou. Jazyk je ázijský, ale obyvateľstvo európske, väčšinou slovenské. A títo Slovania sú pôvodným obyvateľstvom Karpatskej kotliny. Absolútna väčšina obyvateľov Maďarskej republiky nie je etnicky maďarská, je prevažne slovenská a kontinuálne európska. Zostala iba maďarské meno a aglutinujúci jazyk. Maďarských génov niet.“

Marek DANKO

Českí a moravští historici píšou o Velké Morave pro slovenský národ nedůstojným způsobem Metodovým mestom mohli byť Zlaté Moravce

Marian VALAŠÍK - Ilustrácie: archív

Mohlo by sa zdať, že o svätom Metodovi bolo napísané všetko. Vieme aj, kde bol pochovaný, v akom kostole, ale jeho pozostatky asi nikdy nenájdem. Môžeme však odpovedať na otázku, kde bolo konkrétne miesto jeho pôsobenia – jeho misijné centrum? Vlastne aj to by malo byť zodpovedané. Niet však ani jedného českého či moravského historika, ktorý by miesto jeho pôsobenia lokalizoval inde ako na Moravu a slovenskí historici s nimi súhlasia.

Tí, čo majú pozitívny vzťah k Slovensku a jeho dejinám a mali možnosť prečítať si českú edíciu *Magnae Moraviae Fontes Historici* (MMFH), najmä vysvetlivky k jednotlivým prekladom pôvodných textov viažúcich sa k Veľkej Morave, určite zostali ušasnutí. Spôsob, akým väčšina českých a moravských historikov píše o Veľkej Morave, je pre Slovensko nedůstojný. Veľká Morava bola ich štát, Nitriansko – Slovensko je pre nich div nie kolónia. Už dávno urobili z tejto témy politikum. Pre nich neexistuje druhá rovnocenná časť ríše, spôsob informovania je ten istý ako za čias spoločného štátu – vedia nás pred svetom dokonale ukryť.

■ BAVORSKÉ LAMENTÁCIE

Zo správ o Veľkej Morave, zachovaných v najväčšej miere vo franskom prostredí, sa dozvieme veľa o pomeroch a udalostiach vo vtedajšej dobe. Takéto správy skrývajú v sebe neraz informácie, ktoré pôvodne ani neboli ich cieľom. Jednou z takých je sťažnosť bavorských biskupov na čele so salzburským arcibiskupom Teotmarom z roku 900 pápežovi, podporená ďalším listom pápežovi od mohučského arcibiskupa Hatha, na moravských Slovákov pre zriadenie samostatnej cirkevnej provincie s vlastným metropolitom.

Odhliadnuc od zaujatosti a tendenčnosti bavorských biskupov i mohučského arcibiskupa, ktoré tieto listy obsahujú, dôkladnou analýzou z nich možno získať neoceniteľné informácie. Listy už dôkladne analyzované boli – a to autormi MMFH, lenže tí, čo nechceli, to nevideli. A nevideli práve nás veľmi dôležitú skutočnosť...

V týchto prameňoch sa hovorí, že moravskí Slováci nemali do roku 899 samostatnú cirkevnú provinciu. Napriek tomu, že ju pápež Ján VIII. schválil, jej formovanie zostalo nedokončené. Nemáme nijakú správu o vysvätení tretieho biskupa a bez neho nebola vlastne samostatná. Na Veľkej Morave do roku 899, okrem biskupstva v Nitre, žiadne iné nebolo. Bavori nepriamo spomínajú biskupa v Nitre (Wiching), ktorý bol vraj vyslaný k iným národom. Ale k akým, keď tu vtedy iné neboli...

Vôbec sa nespomína (arci)biskupské sídlo Morava a nespomína sa ani v dejinách bavorských biskupov – a tí poznali všetky biskupstvá v Panónii a na Veľkej Morave a aj ich vymenovali, ale mesto Morava medzi nimi nie je. Neobchádzam ani zmienku o Slavii (uvádzanej ako Seclavia), biskupskom sídle zrejme po roku 899, ktorú vraj chcel Wiching povýšiť na metropolu, o čo by sa nebol usiloval, ak by tam bol iný biskup. Významné nálezy v Mikulčiciach napovedajú, kde asi Slavia bola, ale po nájzdoch Maďarov s lokalitou zanikol aj jej názov. Označenie *archiepiscopo sante ecclesie Marabensis* – arcibiskup svätej cirkvi moravskej v súvislosti s neskoršou zmienkou o Metodovom meste Morava, zväzda k spojeniu týchto údajov a usudzovaniu o arcibiskupskom meste Morava. Lenže všeobecne prijímaný názor nemusí byť faktom. Nie som autorom myšlienky, že „moravský“ arcibiskup je

označenie pôsobiska a nie mesta, ale stotožňujem sa s ňou. Je to obdoba označenia panónsky arcibiskup, ktoré tiež označuje krajinu. Zo všetkého uvedeného vyplýva, že mesto Morava bolo sídlom Metodovho učilišťa, ale nie biskupstva. Keďže jediným biskupstvom na Veľkej Morave

lach biskupov. V Nitre sídlil Svätopluk a bolo tu jediné biskupstvo, lenže Metod sídlil v meste Morava. Názov mesta Morava je zrejme dôvodom, prečo aj slovenskí historici súhlasia s jeho lokalizáciou za riekou Moravu. Lenže na Morave z tohto obdobia nijaká taká aglomerácia nie je a ak by aj

určitý čas súčasť Zlatých Moraviec), boli staroslovenskou lokalitou spomínanou v roku 1075 aj s kostolom, pričom ešte predtým bol v obci drevený kostol a lokalita bola vraj letným sídlom nitrianskeho biskupa. Po nájdení slávnej pyxidy v neďalekých Čiernych Kľačanoch sa traduje, že v týchto končinách bol pochovaný Metod a vraj sa tu skrývali aj Metodovi žiaci.

■ UHORSKÁ TAJNIČKA

Doktor Rakovský mi rozprával aj o pokusnej sonde k základom kostola v Zlatých Moravciach a keď sa nepotvrdila jeho existencia k 9. storočiu, ďalšie hľadanie bolo ukončené. Ani doba nepriala takýmto aktivitám. Bez výsledkov zostali aj ďalšie iniciatívy pri hľadaní ostatkov muža pochovaného pod ľavou stranou oltára kostola (presne tam, kde bol pochovaný Metod), základy ktorého sa našli v roku 1899. Tieto ostatky sa vo vtedajšom Uhorsku zrejme nehnávnate stratili. V Ostrihomskej arcidiecéze by však mali vedieť, ako zaobchádzať s relikviami nájdenými pod oltárom kostola. Ako sa zdá, pokusná sonda sa robila pri nesprávnom kostole.

■ INDÍCIE A FAKTY

Čo nás teda, okrem spomenutých indícií, oprávňuje tvrdiť, že Metodovým mestom boli Zlaté Moravce? Predovšetkým názov Morava – Morava. Na Slovensku a na Morave nijaké iné mesto s týmto názvom nie je. Tiež blízkosť a dostupnosť Svätoplukovmu sídlu v Nitre. Ďalej fakt, že jediné biskupské sídlo na Veľkej Morave, kde vykonával Metod pastoračnú činnosť, bolo v Nitre.

Toto sú tie dvere, cez ktoré sa historici a bádatelia nevedeli dostať a ani sa nemohli, pokiaľ nemali istotu, že okrem nitrianskeho biskupstva nijaké iné v Metodovej dobe nebolo. Hľadali veľkomoravské centrum spojené s úradom arcibiskupa a ono bolo v Nitre u Svätopluka. Zároveň však mal v meste Morava svoje učilište. Presne v duchu, že dve silné osobnosti na jednom mieste pôsobiť nemôžu.

Tieto tvrdenia podporuje aj bezprostredná blízkosť Kňažíc – už svojím názvom – korunného svedka učilišťa. Ukazuje sa, že musí prísť nová generácia, ktorá ocení, aké dedičstvo a bohatstvo sa skrýva v bývalých názvoch obcí, aký obrovský význam majú pre poznanie našej minulosti. Ak by k ich nezmyselným zmenám nebolo prišlo, možno sme mohli byť dnes oveľa ďalej. Keby pomenovania Kňažice, Opatovce, Svätý Beňadik, Svätý Kríž a pod. tak veľmi neprekážali ateistickým cieľom bývalej štátostrany. Je na škodu veci pre spoločnosť a hanbou jej predstaviteľov, keď sa k týmto nepravostiam postavili chrbtom. Hovorím o vlastnej skusenosti. Trebárs moja obec Chrásťany – od roku 1976 súčasť menšej obce Beladice – v minulosti nesúca názov Chrást pod Terebincom, teda pohanským obetisťom (čo potvrdzuje jej existenciu ešte v predkresťanskom období a je teda jednou z najstarších obcí na Slovensku), sa po roku 1990 ani na druhý pokus nemôže domôcť vrátenia právnej subjektivity a názvu.

Ikona sv. Metoda.

bolo nitrianske, mohlo byť arcibiskupstvo v roku 899 vytvorené len v Nitre a následne so súhlasom nového arcibiskupa boli vytvorené ďalšie tri biskupstvá.

■ METODOVO SÍDLO

Tak ako k identifikácii arcibiskupského sídla nepriamo pomohla spomínaná sťažnosť bavorských biskupov pápežovi, skutočnosť, že Nitrianske biskupstvo bolo jediným biskupstvom do roku 899, je najdôležitejší poznatok na určenie Metodovho sídla.

Metod ako pápežský legát sa musel do roku 880 pohybovať na Svätoplukovom dvore v Nitre či blízko neho a po roku 880 nebol dôvod tento stav meniť, keď v blízkom meste Morava mal svoje učilište. Svätopluk mal s Metodom svoje plány pri ovládnutí a následnej kristianizácii okolitých národov. Metod chcel zase poslať, s ktorým k moravským Slovákom prišiel aj so svojim bratom Cyrilom, dokončiť. Pri presadzovaní svojich zámerov potrebovali jeden druhého, preto boli odsúdení na spoluprácu, a tá predpokladala blízkosť ich sídiel. Pôsobenie v rozličných a vzdialených častiach ríše takúto spoluprácu vylučovalo.

Je známe odporúčanie pápeža z roku 829 o zriaďovaní učilišť pre mladé duchovenstvo v síd-

bola, kde by bola dostupnosť pannonníka a arcibiskupa? Z týchto praktických dôvodov muselo byť toto mesto blízko Nity.

Ak raz v Nitre konečne obnovia lanovku na Zobor, z tohto legendárneho miesta budeme mať možnosť vidieť Metodovo mesto ako na dlani – v polprstenci pohorí Tribeč a Inovec – spĺňajúce podmienky pokojného zázemia, blízkosti aj dostupnosti. Podľa druhej Zoborskej listiny z roku 1113 nieslo názov Morowa (Morava) – dnešné Zlaté Moravce. Za Uhorska svoj pôvodný názov určite nezískalo.

Nie som prvý, kto označuje Zlaté Moravce za možné Metodovo mesto. Nie všetci sa však dostali cez vlastné očakávania. Predpokladali, ak nie veľké, dôležité veľkomoravské centrum, z ktorého Metod riadil veľkomoravskú cirkev, tak aspoň aglomeráciu primeranú Metodovmu postaveniu alebo akési dočasné arcibiskupské pôsobisko a keďže také nenašli a indícií bolo priveľa, zmierili sa s tým, že tu bolo akési letné Metodovo sídlo. Neboli to pritom hocijakí odborníci. Profesor Václav Chaloupecký sa zmienil PhDr. Štefanovi Rakovskému ešte ako študentovi o faktoch, ktoré potvrdil prof. Ján Stanislav, že niekdajšie Kňažice, dnes Žitavany (v neďavnej minulosti na

■ SLOVO K VLASTNÝM

Dá sa porozumieť úsiliu vytvoriť z hlavného mesta starobylé slovenské centrum, takto ho popularizovať a posilňovať slovenskú identitu. Vychádzajúc zo známej historickej skutočnosti, že Svätopluk sídlil v Nitre, namiesto toho aby sme za takýmto faktom svorne stáli, prideme spolu s jeho sochou aj s tvrdením, že vládol na Bratislavskom hrade. Isteže Svätopluk na Bratislavský hrad – ako na ďalšiu veľkomoravskú lokalitu patrí – lenže aj sochy rozprávajú, a tá Svätoplukova, keďže je jediná, hovorí – tu bolo moje sídlo. Bez Svätoplukovej sochy aj v Nitre je to manipulácia s dejinami. Nečudo, že za riekou Morava sa pokusom vydávať Bratislavu za sídlo Svätopluka schuti uchechtávajú. V tamojších odborných kruhoch považujú postavenie sochy Svätopluka na Bratislavskom hrade za smutný doklad o našej nevedomosti (historickom bezvedomí), čo sa nám vypomstí. A možno sa tak už deje, ako dokumentuje nezaujem o spoluprácu pri predpokladanej pápežovej návšteve. V každom prípade však stav, čo je terčom kritiky u susedov na Morave, s ktorými sme spoločnú Veľkomoravskú ríšu zdieľali, Slovensku škodí. Postavením Svätoplukovej sochy v Nitre, kde jej oprávnenosť musia rešpektovať, obhájime vlastne aj tú bratislavskú.

Nitra a Morava, dnes Zlaté Moravce, to je tandem miest, kde sa za Svätoplukových a Metodových čias písali dejiny Veľkej Moravy. Nitrianska a Zoborská legenda, viažuce sa k Svätoplukovi, spolu so zachovanou tradíciou o pôsobení i pochovaní sv. Metoda v meste Morava, dotvárajú obraz o ich významnom postavení, a tým aj dominancii Slovenska v tejto ríši. Nitra aj Zlaté Moravce si za svoj prinos do jednej z najslávnejších kapitol dejín Slovákov pamätníky z tohto obdobia zaslúžia.

Pre potvrdenie Zlatých Moraviec ako Metodovho mesta Morava by bol potrebný dôkladný archeologický prieskum pri základoch kostola objavených v roku 1899.

Autor nie je historik. Jeho príspevok je osobným vkladom do názorového spektra o tejto problematike a nepredstavuje stanovisko SNN, ktoré ho redakčne upravili. Historickí pracovníci Matice slovenskej s takýmto názorom nesúhlasia. Tému sa budeme venovať.

Generálna riaditeľka dvojedinného rozhlasu a televízie skončila vo funkcii Miloslava Zemková — ukončený mediálny príbeh

Alexander GOCZ – Foto: archív

To, čo mediálni analytici vedeli už niekoľko týždňov, stalo sa skutočnosťou. Keď 26. júna parlament odvolal generálnu riaditeľku RTVS Miloslavu Zemkovú, okamžite sa opoziční politici podporovaní spriaznenými médiami ozvali, že ide o snahu politicky ovládnuť verejnoprávne médiá stranou Smer. Keďže sa v SNN venujeme problematike RTVS dlhodobo, nezaškodí si pripomenúť niektoré udalosti, ktoré v súvislosti s pani generálnou riaditeľkou akoby ustúpili do pozadia.

Keď sa v roku 2006 stala prvou ženou na čele Slovenského rozhlasu Miloslava Zemková, rozprávala najmä o tom, ako chce vyrovnať rozpočet, a už menej o tom, ako skvalitniť vysielanie. To prvé sa jej postupne podarilo, a to masívnym prepúšťaním a drastickým obmedzením výroby pôvodných programov, na to druhé poslucháči márne čakajú dodnes. Rovnaký recept uplatnila pani Zemková aj po zlúčení STV a Slovenského rozhlasu do RTVS v roku 2011, keď sa stala šéfkou

celého mediálneho komplexu. Súčasní kritici, ktorí v súvislosti s jej odvolaním hovoria o politickej objednávke, akosi zabudli, že práve exministrom Krajcerom narýchlo šitý zákon o RTVS bol jednoznačne určený na to, aby bývalý „zlepenec“ koalíčných strán dostal pod svoj vplyv verejnoprávne médiá. No a vykonávateľom tejto politickej objednávky mala byť práve Zemková. Problém nastal, keď pani generálna riaditeľka v predvolebnom chaose nenápadne vyhlásila výzvu na predloženie

ponuky na prenájom novej budovy mediálneho komplexu a akosi o tom „zabudla“ informovať Radu RTVS, aj keď išlo o desiatky miliónov z verejných peňazí.

■ PORUŠENIE ZÁKONA

Generálna riaditeľka RTVS paradoxne porušila ten zákon, ktorý ju do kresla prvej dámy verejnoprávnych médií vysadil, a musela nasledovať reakcia. Predseda parlamentného výboru pre Kultúru a médiá Dušan Jarjabek pre SNN povedal: „Nikomú nepadne vho-

porušovanie zákona. Mne určite nie. Ja od začiatku tvrdím, že táto problematika nemá čo robiť na výbore a v NR SR, ale v Rade. Zákon hádže túto problematiku desať rokov dozadu. Ja som musel podľa platného zákona, ktorý pripravil bývalý minister Krajcer, konať. Keby som nekonal, tak by prišiel novinár alebo iný občan a pýtal by sa ma, prečo som nekonal.“ Samotná Zemková sa zrejme na radu svojich politicky spriaznených duší začala vyhrážať súdom. Ak však v RTVS prebehne skutočne dôkladný audit, mala by sa súdu obávať skôr ona. A to nehovorím o morálnej vine za bezprecedentné zdevastovanie generačnej kontinuity Slovenského rozhlasu.

■ ŠETRÍME NA ROZHADZOVANIE

Už spomínané prepúšťanie dlhoročných skúsených pracovníkov a drastické obmedzenie pôvodnej tvorby malo byť liekom na finančnú mizériu oboch médií. Akosi sa to však nezlučovalo s tým, že si pani generálna riaditeľka nechala bez mihnutia oka vyplatiť 30 tisíc eur pri svojom „prestupe“ z Rozhlasu do RTVS. Nová webová stránka RTVS má stať takmer 450 tisíc eur, obmena autoparku, podozrivé snahy o predaj budovy televízie v Banskej Bystrici, o ktorom sme v SNN písali, to je len zlomok káuz, ktoré sa s menom Zemková spájajú. Svoje by vedeli povedať aj redaktori oboch zložiek verejnoprávneho komplexu. Zmrazené, už aj tak zúfalo podhodnotené platy a dusná atmosféra postupne nútia aj tých najzapálených uvažovať

o odchode. Tí, ktorí zostávajú, so šibeničným humorom hovoria o tom, že v RTVS sa redaktori delia na „chovných“ a „ťažných“. Tí prví sú podľa ľahko dešifrovateľného kľúča dosadzovaní vedením „rozhlasotelevízie“ na všelijaké umelo vytvorené miesta, kde síce vysielanie neobohatí, ale svoje kontakty obohatia určite. Najparadoxnejšie na celej situácii je to, že RTVS, keďže veľkú časť odborníkov prepustilo, objednáva si výrobu kľúčových relácií u externých firiem, a to za sumy, ktoré samy osebe budia podozrenie, že sa z nich vypláca niekomu „všimné“.

■ KRÍZA VEREJNOPRÁVNOSTI

V čase, keď sa odvolaním Miloslavy Zemkovej končí jedna éra našich verejnoprávnych médií, je načase znova si pripomenúť, čo vlastne spomínaná verejnoprávnosť zahŕňa. Mali by sme trvať na tom, že je to práve podpora slovenskej kultúry, tradícií a nezávislé spravodajstvo, ktoré robia naše verejnoprávne médiá v pravom slova zmysle národnými. To sa za predošlého vedenia splniť nedarilo a pravdepodobne nebol ani záujem. A aký je názor Dušana Jarjabka na odvolanú Miloslavu Zemkovú?

„Ak sa jej niečo podarilo, tak je to, že spoločnosť sa prestala baviť o programe televízie a rozhlasu. My sa stále bavíme o tom, kto koľko ušetril a kde. Veľmi ironicky musím povedať, že najviac by televízia a rozhlas ušetrili, keby nevysielali. Mali by sme sa konečne baviť, čo od týchto dvoch médií očakávame.“

Písmo sväté v spišskom nárečí

Karmelitánske nakladateľstvo BRATISLAVA, 2012

KNiha TÝŽDŇA

Cenným vkladom do kultúrneho bohatstva slovenčiny je počin skúseného publicistu PhDr. Antona Kreta, CSc., ktorý zostavil a v súčinnosti s Karmelitánskym nakladateľstvom Bratislava aj vydal 250-stránkovú knižku *Evanjelium Ježiša Krista v spišskom nárečí*. Evanjeliá apoštolov Matúša, Marka a Lukáša preložil sám, prekladom Jánovho prispel Ing. Ladislav Vrana. Keďže Spiš je klenotom gotického umenia na Slovensku, literárne dielo oboch autorov celkom prirodzene ilustrujú farebné reprodukcie gotických plastík evanjelistov z Kostola sv. Juraja v Spišskej Sobote.

Historici a jazykovedci vedia najlepšie, čo v minulosti znamenal a dosiaľ znamená preklad Biblie pre jazyk, duchovný život i všeobecnú kultúru ktoréhokoľvek národa. Prekladateľský počin dvojice A. Kret a L. Vrana je síce nezvyčajný, ale vôbec neznamená, že iřečtí Spišiáci by azda nedokázali čítať Písmo v spisovnej slovenčine. Ich jedinečný preklad je dôkazom spišskej nárečovej kultúry, jej úrovne a trvalej hodnoty nárečia napriek tomu, že dialekty na Slovensku (aj spišský) v ostatných troch-štyroch generáciách stagnujú. Prekladateľom nešlo, ani nemôže ísť o krieseenie nárečia. Ide im o zachovanie nárečovej pamäti Spišiakov. Autori prekladov pracovali v súlade s biblickými prekladateľskými kánonmi, pričom sa opierali o verifikované preklady Nového zákona do slovenčiny, ale aj o inojazyčné. Keďže súčasťou vydania sú poznámky o vývoji spišského nárečia a o zvláštnostiach jeho gramatiky, úvahy o jazykovom štýle tamojšieho dialektu, prirovnania i porovnania s inými nárečiami, hodnotný slovník nárečia a slovných spojení, takéto Písmo sväté v dialekte zachováva a aj obohacuje historickú pamäť nielen Spišiakov. Napriek drobným, ale nepodstatným chybičkám „tlaču“ obdivujú autori spravili radosť a potešenie nielen čitateľom Biblie, ktorí ešte ovládajú spišské nárečie. Svojsky a výrečne prispeli k poznávaniu a udržiavaniu duchovného dedičstva Spiša, ba i Slovenska.

Stanislav VANČO

MEDAILÓN

Filozof scénografie

Kto len trochu pozná tohto dištingvovaného človeka a vníma dielo rozhladeného intelektuála, filozofa vizuality, umeleckej intertextuality i praktického umelca výnimočných scénických „kusov“, ten ani neuverí. Neuverí, že si v auguste 68 prišiel do skladu vtedajšieho martinského Divadla SNP pýtať kalašnikova presvedčený, že treba ísť do hôr. Dnes sa tomu už smeje s nadhľadom i on... Kto však pozná Cillerovu empatiu, zmysel pre spravodlivosť a ohotu verejne sa angažovať za pozitívny pohyb človečenstva (sám hovorí, že

„najstrašnejším hriechom civilizácie je ľahostajnosť...“), ten sa nediví. Mnohé z uvedených postojov a osobnej filozofie nedávneho jubilanta (narodil sa 8. 2. 1942 v Martine), medzinárodne uznávaného scénografa sa premietlo i do plného života a bohatej tvorby. Absolvent SVŠT a VŠMU, od roku 1967 výtvarník v Divadle SNP, neskôr šéf výpravy. V roku 1990 vedúci Katedry scénického a kostýmového výtvarníctva VŠMU; 1993 docent a 1997 profesor. Ako výtvarník a pedagóg pracoval v 20 krajinách, vytvoril stovky scénických riešení pre divadlo, film a televíziu. Dodnes spolupracuje aj so SND v Bratislave (aktuálne aj *Amadeus*, *Carmen*, *Macbeth*), s českými divadlami v Prahe... Na tamojšom Quadriennale získal dve zlaté i striebornú medailu; ďalšiu na Triennale Novi Sad, *The Guardian Critic Choice* v Škótsku. Ale aj divadelné Dosky za inscenáciu *Tiso* a za najlepšiu scénografiu v dráme *Ivanov*. Jozef Ciller tvrdí, aj na margo uvedenej historiky, že vážne úmysly koriguje milosrdnosť času. S gratuláciou treba jedným dychom dodať, že v jeho prípade sú podobné korektúry zbytočné. Navyše, veci vážne majú aj svoj prirodzený a vkusný vnútorný humor, ktorý je jubilantovi blízky a dokáže sa oň podeliť.

Igor VÁLEK

HUMORESKA

Zamestnať sa ako bulvárny novinár nie je jednoduché. Pre bulvár píšú ľudia vyvolení. Aj zlodejom sa nemôže stať každý, pretože nie každý v sebe dokáže potlačiť svedomie. Bulvární novinári sú presne vymedzená kasta ľudí, ktorým škodí svedomie viac ako rakovinový nádor. Ak nemáte svedomie, môžete ďalej čítať návod na to, ako sa stať dobrým bulvárnym novinárom.

Musíte zabudnúť na to, že človek má rozum. Bulvár zaujíma najmä ľudí s nižšími nárokmi. Reagujú na svet Pavlovovými reflexami. Ruský vedec zasvietil svetielko a

potom podal psovi žrádlo. Pes sa to naučil a slintal vždy, keď sa zažalo svetlo. Bulvár funguje navlas presne. Jedinci s nižšími nárokmi túžia byť šokovaní a hneď o tom klebeť. Slová ako krv, sex a násilie u nich

bulvárnou novinárkou, musí byť najprv mladá a potom po celý zostávajúci život stále len stará dievka, o ktorú muži nejavia záujem. Iba vtedy môže s radosťou kydať na viac vyvinuté samičie celebrity a ukojiť

Ako sa stať bulvárnym novinárom

vyvolávajú slintanie ako svetielko pri psíkovi. Túžia po škandáloch, chcú sa ňúrať v súkromí známych ľudí, čítať o neverách, vraždách, prepadoch a teroristických útokoch. To si musí každý začínajúci bulvárný novinár zapísať za uši. Ďalej, ak sa chce stať žena veľmi úspešnou

svoju pomstychtivosť. Samozrejme, to isté platí pri mužoch v redakciách šoubiznisu. Musia nenávidieť všetkých úspešných, lebo inak nebudú úspešní.

Bulvárný novinár nesmie vedieť písať. Teda písmenká by mal poznať, ale ovládať štylistiku je mu na

škodu. Zároveň musí zabudnúť na slovník, ktorí používajú ostatní novinári. Vystačí si s výkričníkom a so slovami „šok“, „prišerné“, „sexica“ a „vieme prví“. Bulvárný novinár musí mať hrošiu kožu a byť imúnny voči tragédiám všetkého druhu. Môže sa stať, že mu zavolá Jadranka Handlovská, že je v nemocnici na infúziách, pretože skolabovala, keď sa jej stratil kocúrik. No náš bulvárný hrdina musí zostať stáť pevne nohami na zemi, aby informoval národ. Pracovať na oddelení tzv. prominentov v bulvárnem médiu sa odporúča iba po trojmeseačnej praxi závozníka fekálného vozidla. Bulvární novinári a celebrity na seba môžu nadávať,

lenže bytostne sa potrebujú. Jeden bez druhého by prestali existovať.

Ak sa teda chcete stať bulvárnym novinárom, musíte od začiatku zabudnúť na to, že chcete písať o tom, čo sa naozaj stalo. Hlavné je vyvolať emócie u čitateľov. Zúrivosť, nenávisť, závisť, škodoradostnosť a trochu ľútosť. Ak vaše riadky vyplávajú podobné „endorfiny“ z tela jedincom s nižšími nárokmi, stali ste sa tovarišom cechu bulvárneho. Dobrým bulvárnym novinárom sa však v skutočnosti stanete až po prvom telefonáte, v ktorom vám niekto zaželá, aby ste do rána zomreli a zhnili vám gule. A je jedno či ste žena.

Milan ZEMO

Národovectvo Alojza Maceka možno porovnať len s aktivitami najväčších rodoľubov

Uznávaný generál armády slovenskej mládeže

Vojtech KÁRPÁT

Medzi neprávom zaznávaných a opomínaných slovenských národných pracovníkov a obetavých mládežníckych organizátorov dvadsiateho storočia patrí svojou spolkovou činnosťou, dielom, no najmä pevnými mravnými a ideovými postojmi Alojz Macek. Koncom júna sme si pripomenuli tridsiate siedme výročie úmrtia tejto nedocenennej osobnosti slovenského mládežníckeho spolkového života.

Generál Alojz Macek.

Alojz Macek sa narodil 9. apríla 1909 v Borskom Svätom Mikuláši v senickom okrese v roľníckej rodine. Ľudovú školu vychodil v rodnej obci a po jej skončení pokračoval v štúdiách na trnavskom gymnáziu, kde maturoval v roku 1929. O dva roky neskôr sa stal pracovníkom Krajského úradu v Bratislave, začal študovať na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ale toto štúdium v roku 1937 pre pracovnú zaneprázdnenosť v mládežníckych spolkoch prerušil. Od roku 1938 sa naplno a profesionálne venoval výstavbe a vedeniu Hlinkovej mládeže – najmasovejšej mládežníckej organizácie na Slovensku v rokoch 1938 – 1945.

■ SKAUTSKÉ OBDOBIE

Macek patril v tridsiatych rokoch minulého storočia medzi hlavných predstaviteľov a funkcionárov Slovenského katolíckeho skautingu a už od roku 1930 v ňom zastával funkcie krajského tajomníka a podnáčelníka. Slovenský katolícky skauting sa začal formovať ešte začiatkom dvadsiatych rokov, prvé oddiely boli založené v roku 1922 v Bratislave (Dr. Eugen Fikorn) a v Trenčíne (František Tiso) a ďalšie vznikli zakrátko v Trnave, Nitre, Spišskej Kapitule a vo Zvolene. Ich prvá organizačná forma (Slovenský katolícky skauti) má ešte formu sekcie Združenia katolíckej mládeže (SKM). Zjednocovacie práce pred zrodom samostatného slovenského katolíckeho skautského spolku sa úspešne zavŕšili 26. augusta 1928, keď vznikla ich jednotná organizácia s názvom Ústredie slovenských katolíckych skautov (ÚSKS). Jej členstvo v londýnskom skautskom ústredí bolo podmienené paralelným a povinným členstvom v pražskom Zväze junákov – skautov Republiky Československej (ZJS RČS). Aj pri zrode ÚSKS stál Alojz Macek, ktorý sa zúčastnil už na jeho ustanovujúcom augus-

tovom valnom zhromaždení spolu s blumentálskym kaplánom Jozefom Lukačovičom (krajinský náčelník), bratislavským kanonikom Jozefom Šrobárom (krajinský starosta) a profesorom Jozefom Hlavatým. Tu ho zvolili do krajského spolkového vedenia. Zároveň sa od roku 1935 stal tajomníkom Ligy katolíckych skautov, ktorá združovala štyri katolícke skautské národné a krajské organizácie v ČSR. V tomto čase malo ÚSKS vo všetkých regiónoch Slovenska už vyše päťtisíc riadnych členov.

■ PROTI CUDZÍM VZOROM

Po vyhlásení slovenskej autonómie boli začiatkom decembra 1938 rozpustené všetky spolky, branné a čiastočne i mládežnícke organizácie na Slovensku. Neboli to iba spolky ľudáckych oponentov, ale svojim telocvičným, branným a niektorým mládežníckym združeniam ukončila činnosť aj Hlinkova slovenská ľudová strana (HLSL). Jedinou nástupníckou brannou organizáciou v autonómnej Slovenskej krajine a neskôr aj v prvej Slovenskej republike sa stala Hlinkova garda (HG). Ešte ako jej súčasť sa pre mladú generáciu zároveň začala kreaovať Hlinkova mládež, ktorá sa však pod Macekovým vedením postupne koncom roku 1939 a začiatkom roku nasledujúceho postupne vymanila z jej područia a smerovala samostatnou cestou. Kým HG podľahla ideologickej inoktrinácii národného socializmu a sama sa stala jeho aktívnym šíriteľom a propagátorom, Hlinkova mládež sa pod starostlivým vedením jej zborového a neskôr hlavného veliteľa A. Maceka ubránila týmto tendenciám. Z výchovných smerníc Hlinkovej mládeže bola vylúčená štvavá rasová a protižidovská kampaň a výučba rasových teórií, ktorá bola samozrejším javom a povinnosťou v nemeckej Hitler-Jugend (JH) či v ďalších mládežníckych organi-

záciach „Novej Európy“ pod kuratelou Nemeckej ríše.

Periodická a neperiodická tlač Hlinkovej mládeže (Stráž, Vlča, Nová mládež) prinášala na svojich stránkach minimálne množstvo ideologizujúcich článkov a už vôbec sa nespomínajú termíny ako národný socializmus či národno-socialistická revolúcia. Nemecká Bezpečnostná služba SD (Sicherheitsdienst) na Slovensku označila hlavného veliteľa HM A. Maceka za „vzorový príklad jezuitu v uniforme“ a po „provokácii“ v podobe modlitby pred jedlom pri slávnostnej návšteve ríšskeho vodcu mládeže nacistickej HJ Arthura Axmanna sa Nemci definitívne utvrdili v presvedčení, že práve on je hlavnou a zásadnou prekážkou, aby Hlinkovej mládeži vnútili ideológiu národného socializmu a rasizmu. Macek statočne vzdoroval týmto snahám nemeckých i domácich nacistických radikálov a až do roku 1945 stál pevne na pozíciách tradicionalistického slovenského kresťanského nacionalizmu. Dokázal to aj po roku 1940, keď sa na neho i na celý činovnícky (dobové pomenovanie pre dôstojníkov a poddôstojníkov HM) zbor Hlinkovej mládeže zostril nátlak z nemeckej strany, ktorého výsledkom malo byť zradikalizovanie a nacifikovanie starších príslušníkov HM. Mali na to poslúžiť domáce, no najmä zahraničné zdroje. Tie domáce predstavovala predovšetkým Hlinkova garda, ktorej vplyv na HM bol však po roku 1941 minimálny a zanedbateľný. Oveľa nebezpečnejšou hrozbou sa pre zdravý vývoj mladej slovenskej generácie stal nemecký poradca – beráter – so svojím štábom, ktorých v lete 1940 prideliť k Hlavnému veliteľstvu Hlinkovej mládeže (HVHM). Bol ním HJ-Hauptbannführer Rudolf Henkel, ktorý však nebol taký agresívny, ambiciózný a cieľavedomý ako poradca pre Hlinkovu gardu SS-Obergruppenführer Viktor Nageler. O priamu a efektívnu nacifikáciu Hlinkovej mládeže sa usiloval najmä prehĺbením a zintenzívnením kontaktov medzi vodcovským zborom a vybranými radovými členmi HJ a HM.

■ ORGANIZAČNÁ PRÁCA

Miestne a regionálne organizačné štruktúry Hlinkovej mládeže sa začali intenzívnejšie formovať hneď v prvých mesiacoch roku 1939. Nová jednotná mládežnícka organizácia už v prvých týždňoch svojho vzniku deklarovala svoje poslanie ako snahu dať slovenským „chlapcom celú mravno-náboženskú, kultúrnu, osvetovú, technickú, telesnú, strážnu, pohotovostnú, obrannú, sociálno-zdravotnú výchovu a prípravu na budúci spoločenský, občiansky a vojenský život“. Vtedajší zborový vodca HM Alojz Macek toto zakladajúce obdobie opísal: „Temer vo všetkých centrách oblastí a vo viacerých centrách politických okresov po celom Slovensku sme usporiadali informačné prednášky o HM pre kruhy vychovávateľské. Týmto prednáškami a kurzami sme zachytili ohotu a vôľu inteligencie spolupracovať na výchove chlapcov na brannú pohotovosť. Z prihlásených sme vybrali zatiaľ 1 320 činovníkov HM v 789 obciach, v ďalších 350 obciach sa HM zakladá toho času.“

Koncom novembra 1939,

teda necelý rok od svojho založenia, mala Hlinkova mládež vo svojich radoch už 11 880 chlapcov, ktorí sa zaplacením členského a získaním legitimácie stali jej riadnymi členmi. Ďalších 10 tisíc chlapcov podalo prihlášky do HM. Žiaľ najväčšiu, tridsaťtisícovú skupinu tvorili chlapci zo sociálne slabších rodín, ktorí neboli schopní zaplatiť členské príspevky. Aj keď neboli plnoprávnymi členmi organizácie, mohli sa tiež zúčastňovať na jej všetkých schôdkach, výletoch a ďalších akciách. Vychovávateľia HM sa im venovali s rovnakou angažovanosťou a pozornosťou ako riadnym členom. Tento moment ukazuje na pozoruhodný sociálny rozmer pestovania národnej spolupatričnosti v tejto organizácii rovnako ako neskorší vznik sociálnych fondov, kam majetnejší členovia prispievali pre chudobnejších bratov nielen na členské príspevky, ktoré boli nižšie ako u solventnejších, ale aj na zakúpenie uniformy, prípadne na zaplatenie cestovného a pobytu v niektorom z letných táborov HM.

Treba tiež zdôrazniť, že členstvo v HM bolo na rozdiel od mládežníckych organizácií vtedajšej „Novej Európy“ dobrovoľné. Napriek tomu sa z HM stala masová organizácia, ktorej radmi prešlo v rokoch 1939 – 1945 podľa spomienok jej hlavného veliteľa A. Maceka takmer pol milióna mladých Slovákov a Sloveniek. Nie však preto, ako to tvrdia marxistickí a svetoobčianski historici – ideológovia, že predstavovala vynútenú preozhľadnú mládežnícku aktivitu, ale predovšetkým pre prístup vychovávateľov k mládeži, pre pestrosť výchovného a zábavného programu, ako i pre možnosť športového, kultúrneho a umeleckého vyžitia mladých

Slovákov bez rozdielu ich sociálnej úrovne a hmotného a finančného zabezpečenia. Všetky tieto motívy potvrdzuje množstvo pamätníkov – bývalých členov a aktivistov HM, ktorí sa zhodli vo svojich výpovediach v tom, že o ideológii národného socializmu či o rasových teóriách v HM od inštruktorov a vodcov HM nikdy nepočuli, a jedine, na čo kladli tieto činovníci vo výchove dôraz, bolo tradicionalistické kresťanské slovenské vlastenectvo a slovenský nacionalizmus.

Dievčatá boli organizované v sekcii Hlinkova mládež pre dievčatá (HMD). Okrem HM však existovali na Slovensku aj ďalšie mládežnícke spolky a združenia akademicko-náboženského charakteru. Najaktívnejšími boli

Ústredie slovenského katolíckeho študentstva, Združenie katolíckej mládeže, Združenie vysokoškolského študentstva a Združenie evanjelickej mládeže.

■ RIADIACE AKTIVITY

Popri povinnostiach zborového (od mája 1939) a hlavného (od 20. augusta 1940) veliteľa HM zastával Alojz Macek v rokoch existencie prvej Slovenskej republiky viaceré funkcie a úrady. Od novembra 1941 bol poslancom Snemu Slovenskej republiky a od roku 1942 sa stal hlavným veliteľom Slovenskej pracovnej služby. Zároveň v rokoch 1943 – 1945 zastával funkciu podpredsedu Slovenského červeného kríža (SČK).

V apríli 1945 emigroval pred postupujúcou Červenou armádou do Rakúska, kde sa mu podarilo ukryť tri roky. Od roku 1948 žil v argentínskom exile v Buenos Aires a v rovnakom roku, dňa 28. augusta 1948, nad ním vyniesol tzv. Národný súd v Bratislave, ktorý ho súdil v neprítomnosti, rozsudok doživotného žalára, pätnásťročnej straty občianskych práv a konfiškáciu celého majetku. V slovenskom emigrantskom hnutí aktívne a v úzkej spolupráci s Ferdinandom Ďurčanským pracoval ako podpredseda a tajomník Slovenského oslobodzovacieho výboru a Slovenskej oslobodzovacej rady. V prvej polovici sedemdesiatych rokov sa stal jedným z podpredsedov Svetového kongresu Slovákov (SKS). Počas zjazdu tejto organizácie v Ríme 21. júna 1975 nečakane umiera. Jeho telesné pozostatky previezli do Argentíny a pochovali v Buenos Aires.

Slovenská emigrantská tlač sa s Alojzom Macekom rozlúčila nespočetnými nekrológmi, spomienkami spolupracovníkov i národných aktivistov a organizátorov slovenského života v zahraničí. Za všetky spomeňme aspoň charakteristiku, ktorej autorom je básnik Dr. Jozef Zvonár-Tieň, ktorú priniesol čitateľom na svojich stránkach Kalendár Slovenského kultúrneho spolku v Argentíne v roku 1977.

„Národovectvo Alojza Maceka možno porovnať len s národovectvom tých najväčších slovenských vlastencov. Dalo by sa povedať, že tak ako všetci veľkani slovenskej histórie aj Alojz Macek bol chronicky chorý na lásku k svojmu národu. Alojz Macek bol príkladom aj v mnohých iných smeroch. Všetci jeho spolupracovníci sa od neho učili – niektorí aj naučili – dôslednosti pri plánovaní každej akcie. A Macek domyslel každú záležitosť do najmenších podrobností. Alojz Macek bol nesporné generálom armády slovenskej mládeže. Viedol ju k láske k Bohu, ale vzhľadom na danú skutočnosť zdôrazňoval potrebu, aby slovenská mládež, prinajmenej v exile, bola vedená v duchu zdravého slovenského nacionalizmu. Nemohol som sa zdržať slz, keď v rámci (bývalých príslušníkov – pozn. V. K.) Slovenskej pracovnej služby Rudolf Oscity lúčil sa s vystretou mŕtvou rodoľuba Alojza Maceka v hlase pár slov: „Zbohom, náš vzácny brat Alojz Macek!“

Ilustrácie: archív autora

Vystúpenia detských súborov podporil aj DMS v Spišskej Novej Vsi

Spišské folklórne slávnosti 2012

V dňoch 23. a 24. júna 2012 sa na Spišskom salaši v Spišskom Podhradí konal jubilejný XXXX. ročník Spišských folklórnych slávností. Hlavným organizátorom podujatia bolo Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi v spolupráci s Košickým samosprávnym krajom, mestom Spišské Podhradie, Neinvestičným fondom Slováci Slovákom a občianskym združením Dotyky ľudskosti.

Som veľmi rád, že sa tento v poradí už XXXX. ročník Spišských folklórnych slávností mohol konať aj s finančnou podporou Domu Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi. Konkrétne sme podporili vystúpenia detských a mládežníckych folklórnych súborov Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí v programe účinkovali pod názvom Slováci Slovákom.

Na podujatie ich srdečne pozval Gustáv Krajčí, správca Neinvestičného fondu Slováci Slovákom. Chcem zdôrazniť, že veľký podiel pri organizácii a propagácii tohtoročných Spišských folklórnych slávností nesie aj MO MS Spišská Nová Ves. Konkrétne jeho predsedníčka Jolana Prochotská, ktorá pracovala aj v organizačnom výbore, zabezpečovala propagáciu podujatia, darčeky pre vedúcich jednotli-

vých folklórnych súborov a tiež propagačné materiály o Spišskej Novej Vsi. Jej i celému MO MS Spišská Nová Ves patrí veľká vďaka. Program a vystúpenia jednotlivých folklórnych súborov boli rozdelené do dvoch dní. O príjemnú náladu sa počas celého prvého dňa slávností postarali vystúpenia detských a mládežníckych folklórnych súborov SKUS Bratia Banas Josi-

povac z Chorvátska, FS Šafárik Nový Sad zo Srbska, FS Cerošina Čerpotok z Rumunska, FS Slovenka Sereďné z Ukrajiny. Potom nasledoval program pod názvom Spiš spieva a tancuje – Dedičstvo a Nositelia tradícií festivalu. Nasledovala prehliadka folklórnych súborov – Spišská svadba a hosť festivalu – FS Hornád.

Program prvého dňa slávností vyvrcholil zapálením jánskych ohňov. Druhý deň začal vystúpením zahraničného hosťa a program pokračoval detskými folklórnymi vystúpeniami – Deti Spiša. Popoludní sa konal galaprogram – Spiš spieva a tancuje – rozlúčka a následne sa predstavil hosť festivalu – Technik-Folkove, vysokoškolský umelecký súbor z Bratislavy. Druhý deň Spišských folklórnych slávností 2012 ukončilo žrebovanie tomboľy. V mene Domu Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi sa chcem srdečne poďakovať najmä Vladimíre Barbušáčkovej, riaditeľke Spišského osvetového strediska, za pozvanie, príjemnú atmosféru, ako aj za profesionálne zorganizovanie Spišských folklórnych slávností 2012. Pevne verím, že sa na folklórnych slávnostiach stretne všetci opäť na budúci rok.

Rastislav ZACHER

V nedeľu 24. júna pripravil OMM Kamenná Poruba jednodňovú spomienkovú slávnosť na počesť 1185. výročia narodenia sv. Cyrila, spojenú s predstavením osobnosti Cyrila a jeho brata Metoda a s futbalovým turnajom.

Na turnaji sa zúčastnilo päť družstiev, z ktorých víťazne vyšlo družstvo VMH, druhý skončil Sačurov, tretí FC FOFO, štvrtý Kamenná Poruba dorastenci a piaty Kamenná Poruba seniori. Mladí matičiari z Kamennej Poruby nezabudli ani na nešportovcov a prítomným ponúkli ukážku z prá-

Deň svätého Cyrila

ce hasičov, posedenie pri výbornej hudbe a chutnom guláši. Pre deti organizátori pripravili niekoľko zábavných aktivít, ktorými nepohrdlo ani zopár starších. Spomienkovú slávnosť okrem domácich svojou účasťou podporili aj mladí matičiari z Vranova a okolia a podvečer symbolicky zapálili jánsku vatru. Mladí matičiari z Kamennej Poruby ukázali, že majú záujem a aj schopnosti oživiť kultúrny život v regióne a svojou snaživosťou prispievajú k šíreniu národnej myšlienky. V mene všetkých zúčastnených im týmto ďakujeme za príjemne strávené popoludnie a tešíme sa na ďalšiu vydarenú akciu, ktorú pre nás pripravia.

Janka HANČÁKOVÁ

Návšteva matičiarov z Lipovljani a z Chorvátskej republiky

Do Kremnice zavítali vzácní hostia

Miestny odbor Matice slovenskej v Kremnici si do svojej činnosti pripísal ďalšiu významnú udalosť. V dňoch 22. a 23. júna 2012 bol hosťiteľom 40 členov zájazdu Matice slovenskej Lipovljani v Chorvátskej republike vrátane 7 zástupcov iných významných organizácií. Po príchode boli prijatí primátorkou mesta Kremnica Zuzanou Balážovou v radnej sieni mestského úradu.

Po úvodnom programe primátorka mesta oboznámila hostí s históriou a súčasnosťou Kremnice a predsedu Matice slovenskej v Lipovljani Josipa Krajčího s históriou ich obce, s ich súčasnými aktivitami Slovákov, ktorí v obci tvoria 2,9 % menšinu. Odovzdal primátorku maketu tkáčskych krosien z dreva a tajomníčka Zväzu Slovákov Branka Baksa knižné dary. Pri zápise do Pamätnej knihy Kremnica členovia výboru MS Lipovljani a významní hostia dostali knižné dary.

Neskôr si členovia návštevy prezreli hradný areál. V Kostole sv. Kataríny si vypočuli ukážku hry

na organe doplnenú hrou na husle. Podvečer prišli hostí z Chorvátskej republiky pozdraviť za Maticu slovenskú v Martine Imrich Sedlák a Miešaný spevácky zbor Lipka pri MO MS Valaská, ktorý im zaspieval staršie slovenské ľudové piesne. Program dňa bol ukončený slávnostnou recepciou, uskutočnenou MO MS v Kremnici v spolupráci s Maticou slovenskou v Martine. V príhovore predseda MO MS Milan Rybársky informoval o histórii a súčasnej činnosti MO MS v Kremnici. Imrich Sedlák pripomenul, že počas vlasteneckej vojny v Chorvátsku bol jedným z účastníkov, keď naša MS

priviezla na Slovensko v rokoch 1991 – 1995, v troch autobusoch deti práve z oblasti Lipovljani. Pri odchode ráno 23. júna 2012 na Hornonitrianske slávnosti v Prievidzi si od MO MS prevzali väčší počet kníh od slovenských autorov.

Aspoň v krátkosti si pripomeňme históriu a súčasnosť Slovákov žijúcich v obci Lipovljani. Prvým obyvateľom zo Slovenska sa na územie obce, časti stredného Chorvátska, vtedajšej Dolnej zeme, prisťahovali v roku 1883. Hoci sa v novom domove nežilo ľahko, v kraji, z ktorého odchádzali, sa žilo ešte ťažšie. Vo väčšom počte sa prisťahovali v ro-

koch 1901 – 1911 najmä z oblasti miest Prievidza, Zvolen, Žiar nad Hronom a v roku 1906 aj osemčlená rodina Imra Vincenta z Kremnice. S prisťahovanými rodinami z Čiech si v roku 1923 založili spoločný národný spolok pod názvom Česká besiedka, v rámci ktorej si každý samostatne udržoval svoju rodnú reč, kultúru a zvyky.

Matičiari z Lipovljani sú v súčasnom období už 15 matičnou organizáciou v Chorvátsku, majú 106 členov. Ich cieľom je uchovanie slovenskej reči, piesní, tancov, zvykov a kultúry našich slovenských predkov, čo podporuje aj slovenské veľvyslanectvo a chorvátske štátne inštitúcie. Spolupracujú s väčšinovým chorváckym národom a organizovanou českou a ukrajinskou menšinou. Styky udržujú so Slovenskom a Maticou slovenskou v Martine i s Maticou chorvátskou. Pôsobia aj v rámci spevokolu a folklórneho súboru. Vydali aj niekoľko publikácií o svojej činnosti.

Milan RYBÁRSKY

Vernisáž už 15. ročníka výstavy Krása čipky sa konala 2. júna 2012 vo Výtavnej sieni Kúpeľnej dvorany v Trenčianskych Tepliciach. Výstava bola organizovaná Klubom paličkovanej čipky Nová Dubnica, s podporou Domu Matice slovenskej v Dubnici nad Váhom, CVČ Nová Dubnica a pod záštitou Mesta Trenčianske Teplice. Pri príležitosti 15. jubilejného ročníka vedúca klubu Anna Waldeckerová v príhovore zaspomínala na roky minulé, na začiatky organizova-

Krása čipky

nia sa v Klube paličkovanej čipky, na prvé výstavy a poďakovala sa malým darčekom všetkým čipkárkam za ich snahu a úsilie o zachovanie tradície paličkovanej čipky na Slovensku. Mimoriadne vyzdvihla a ocenila pani Alžbetu Mrázovú, ktorá ako prvá prišla s myšlienkou organizovania výstav. Na vernisáži sa zúčastnili zástupcovia Mesta Trenčianske Teplice, matičiari zo širokého okolia, členky iných klubov čipkárok z celého Slovenska a priaznivci paličkovanej čipky.

Janka VALIGURČINOVÁ

**NÁRODNÉ
MATIČNÉ
SLÁVNOSTI**

7. júna – 4. augusta 2012
Martin

V RÁMCI VYHLÁSENIA ROKA MATICE SLOVENSKEJ
A ROKA SVÄTÉHO CYRILA A METODA

POD ZÁŠTITOU MINISTRA KULTÚRY SR MAREKA MAĎARIČA

7. júla 2012 | **SLÁVNOSTNÉ VYVRCHOLENIE
NÁRODNÝCH MATIČNÝCH SLÁVNOSTÍ**

- LÚČNICA
- ZLATÉ HUSLE
- SÓLISTI OPERY SND
- GLADIÁTOR
- DESMOD
- DARA ROLINS

Dobrovoľné vstupné   www.matica.sk   **Matičná kvapka krvi**

ORGANIZÁTORI:

SPOLUORGANIZÁTORI:

PARTNERI:

MEDIÁLNI PARTNERI:

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Začína sa

cyrilo-metodský rok

V kročili sme do roka pripomínania si osláv príchodu solúnskych bratov medzi našich predkov. Dozvieme sa v najbližších mesiacoch veľa o nich, ale i o nás. Napriek tomu ostane množstvo vecí naďalej nejasných. Napríklad: ako dlho im trvala cesta zo Solúna do Nitry či z Devína do Ríma? Cestovali na vozoch alebo na chrbtoch koní? Aký mali plat a ak mali, v akej mene? To, že nemali žiadnu „imunitu“, je zrejme z toho, že Metoda na ceste z Ríma zajali a uväznili Bavori (Frankovia).

Všetko sú to možno zaujímavé otázky, ale ak chceme pestovať cyrilo-metodský odkaz – k čomu nás napokon zaväzuje naša ústava – mali by sme sa venovať predovšetkým tomu, akí boli, aké mali srdcia. Boli cieľavedomí, tvrdohlaví? Boli neústupčiví? Uznávali autoritu? Na všetky tieto otázky možno odpovedať áno. Ved' inak by nedokázali to, čo dokázali. Inak by nešli do Ríma, aby ich dielo odobrila vtedajšia hlava cirkvi. Všetky tieto vlastnosti sú nevyhnutné, ak chceme byť úspešní aj my. Na otázku, či boli aj škriepni, by sme však asi mali odpovedať nie, aj keď osobne Konštantín Filozof viedol hádky – napríklad s trojazyčníkmi. Presadzoval však správnu vec: možnosť slúžiť Bohu vo vlastnom, zrozumiteľnom jazyku. Katolícke cirkvi trvalo dlho, až do druhého vatikánskeho koncilu, aby sa tento princíp stal všeobecne platný. Aj keď po mnohých storočiach sa predsa len potvrdila Konštantínova pravda. Nasledujeme však solúnskych bratov, keď sa škriepime pre maličkosti, pre hlúposti a zvykneme bojovať aj nefér zbraňami?

A ešte „maličkosť“: ak prišli bratia medzi našich predkov pred 1 150 rokmi, nemohli prísť medzi Slovičov. Tých vymyslel až v roku 1883 český jazykovedec Georg (Jiří) Polívka. Ak naozaj prišli medzi našich predkov, tak potom prišli medzi Slovičov, teda starých Slovákov.

PREDPLATNÉ NA ROK 2012

Ročné predplatné 26 €
Polročné predplatné 13 €
Štvrťročné predplatné 6,50 €
Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na tel. číslo 043 / 4012 837 a na adrese
snnredakcia@matica.sk

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska Spod spravodajského pera

■ ZASADNUTIE MATIČIAROV

Do Michaloviec prišli 20. júna populárni zástupcovia miestnych odborov Matice slovenskej okresov Michalovce, Sobrance a Trebišov. V zasadačke michalovského Domu Matice slovenskej sa uskutočnilo zasadnutie oblastnej rady MS. Otvorila a viedla ho jej predsedníčka a zároveň riaditeľka DMS Mária Kušnírová. Informovala o pridelení finančnej dotácie MS na projekty MO MS tohto roku. Z aktuálneho diania v Matici slovenskej spomenula vyjadrenie dozorného výboru MS (DV MS) k sťažnostiam, spochybňujúcim právoplatnosť košického krajského snemu MS, ktorý sa konal v posledný marcový deň. M. Kušnírová tiež tlmočila matičiarom pozvánku na prebiehajúce Národné matičné slávnosti v Martine. Z novej, ale perspektívne trvalejšej ponuky DMS treba spomenúť ešte možnosť zorganizovať exkurzie žiakov po pamätných izbách v našom regióne či systematickejšiu prácu už so škôlkami. Začiatkom júla sa uskučia už tradičný Splav zemplínskych riek, spojený s pripomenkou významu a odkazu sv. Cyrila a Metoda, v Cejkove bude tradičná matičná Vatra zvrchovanosti, v celom rade obcí, tak ako každý rok, ani teraz nebudú chýbať folklórne slávnosti. V diskusiách sa hovorilo aj o „starej bolesti“ v matičnej práci – o nedostatku propagačných materiálov. DMS sa bude snažiť riešiť tento deficit aj vlastnými možnosťami. Súčasťou spomínaného zasadnutia boli aj slávnostné chvíle vyhradené pre Máriu Olexovú z Veľkých Kapušian, ktorej Mária Kušnírová odovzdala k životnému jubileu pozdrav a srdečné poďakovanie od vedenia MS spolu s Bronzovou cenou Matice slovenskej za dlhoročnú prácu v MO MS, v zbere šírenie slovenskej kultúry na jazykovo zmiešanom území, kde žije a pôsobí.

Kamila CHILOVÁ

■ MLADÍ MATIČIARI NA SINEJ

Turistický odbor pri Mladej Matici v Liptovskom Mikuláši sa konečne po dlhšej odmlke prebral. Zorganizoval akciu pod názvom „Nízkoorientačná túra na Sinú (1560 m.n.m.)“. Počasie

prialo celý týždeň a inak tomu nebolo ani v nedeľu. Ráno sa na stanici v L. Mikuláši stretlo dovedna 13 ľudí. Prevažne sa jednalo o našich matičiarov, ale prišli aj zástupcovia Fans MHK 32 aj s rodinnými príslušníkmi. Celý výstup trval okolo dvoch hodín. Cesta sa niesla vo veselom duchu, spievali sa ľudové piesne a rozprávali príhody. Tento kopec nepatrí medzi náročné a preto sa aj vybral na začiatok mladomatičnej turistickej sezóny. Po výstupe na vrchol sa každému z nás naskytl neskutočne nádherný pohľad na náš rodný kraj. Z vrchola Sinej okrem roja otravných mušiek bol krásny výhľad na končiare Nízkych Tatier – Poľanu, Chopok, Ďumbier, celú Demänovskú dolinu, ale aj na Liptovskú Maru, Ružomberok, či Liptovský Mikuláš. Zároveň sa nám naskytl pohľad na hrebene Západných Tatier a Chočských vrchov. Hore sme strávili asi hodinku a po spoločnej fotografii a pár dúškoch už horúcej minerálky sme sa poberali domov. Cesta opäť prebiehala v dobrej nálade a spevom. Dúfam, že čoskoro v najbližšom čase sa nám podarí zas vyraziť na nejakú zaujímavú túru, alebo výlet.

Jozef SÁLUS

■ BESEDA V ZÁKOPČÍ

Laco Hrubý. Niektorí si ho pamätáme z podujatia Slovesnej jari v apríli 2012, iní ho zas poznajú z obálok kníh, ktoré napísal (niektoré vyšli vo Vydavateľstve Matice slovenskej) a sú takí, ktorí ho poznajú ako pána učiteľa. A práve v tejto pozícii sa predstavil v jedno utorkové upršané predpoludnie, keď do Základnej školy v Zákopčí prišli pracovníci Slovenského literárneho ústavu Matice slovenskej Milan Gonda a Zuzana Bukovenová. Uskutočnila sa beseda, kde sa rozprávalo o Matici slovenskej, o jej dejinách, neľahkej ceste k demokracii a k súčasnej činnosti a funkcii v spoločnosti. Aj na základe tejto besedy a skúsenosti s Ladislavom Hrubým môžeme skonštatovať, že nielen známy človek, sediaci v kancelárii niekde v centre Bratislavy, ale aj menej známy človek,

učiaci a odovzdávajúci svoje vedomosti a veľké srdce v škole „pod horou“, môže byť a aj je osobnosťou v pravom slova zmysle. Matica slovenská sa teší záujmu verejnosti o svoje aktivity a nielen sprístupňovaním svojich priestorov informuje o svojom nezastupiteľnom mieste, ktoré si uchováva už pomaly 150 rokov, ale aj tým, že Matica chodí za ľuďmi do všetkých kútov Slovenska bez rozdielu. Slovenský literárny ústav sa snaží takýmto besedami ukázať, že je stále činná, snaží sa byť súčasná a moderná.

Zuzana BUKOVENOVÁ

■ DETSKÁ OLYMPIÁDA

Dňa 20. 6. 2012 sa v športovom areáli v ZŠ Sama Cambela v Slovenskej Lupči konal II. ročník Detskej olympiády žiakov ZŠ Banskobystrického kraja. Cieľom detskej olympiády bolo rozvíjať vzdelanie a telesnú kultúru detí mladšieho školského veku. V súťaži mali žiaci možnosť zmerať si sily v oblasti atletických disciplín: skok do diaľky, šprint na 50, 60 m, hod kriketovou loptičkou a v štafete. V tomto ročníku sa vďaka finančnej podpore z VUC podarilo zakúpiť aj výškariské doskočisko, a tak skok do výšky bol prezentovaný ako ukážková disciplína. Olympiádu otvorili „grécki bohovia“, ktorí držali patronát nad celým podujatím. Bohyňa Héra zapálila olympijský oheň, ktorý niesla reprezentantka ZŠ Sama Cambela v atletike, streľba a modernom päťboji Ema Laštiaková, ktorá sa práve vrátila z Medzinárodných hier mládeže v Durhame v Anglicku. Po slávnostnom otvorení pokračovala samotná súťaž, v ktorej súťažili žiaci zo škôl Banskobystrického kraja. Putovný pohár získalo družstvo žiakov zo Slovenskej Lupče. Bolo to veľmi príjemné dopoludnie a vďaka príspevku Matice slovenskej získali ocenení víťazi krásne poháre. Aj takýmto spôsobom sa Matica slovenská dokáže priblížiť srdciam mladých športovcov a postupne si v nich nájsť svoje miesto.

Jana KRÍŽOVÁ

V Martine, centre národnej kultúry Slovákov, vrcholia veľkolepé oslavy, konajúce sa v tomto roku pri príležitosti 1149. výročia príchodu vierozvestcov sv. Cyrila a Metoda sa naše územie a 149. výročia založenia Matice slovenskej.

Národné matičné slávnosti (predtým Martinské matičné slávnosti) sú súčasťou rámcového programu vyhláseného Roka MS. Slávnosti oficiálne odštartovali už 7. júna vernisážou výstavy Matica slovenská 1863 – 2013. Vyhlásili tiež výsledky celoslovenskej súťaže Matičná esej v rámci podujatia Veniec víťazov.

Národné matičné slávnosti slávnostne vrcholia 7. júla v priestoroch martinského amfi-

Vitajte na Národných matičných slávnostiach!

teátra. Na svoje si prídu návštevníci všetkých vekových kategórií. V pestrej palete sú zahrnuté vystúpenia folklórnych súborov z celého Slovenska, i jeho špička US Lúčnica, spolu s orchestrom Zlaté husle a Babjakovci. V rámci večerného galaprogramu sa predstavia aj hudobná skupina Gladiátor, Desmod, Dara Rolins a mnohí ďalší.

Slávnostné vyvrcholenie Národných matičných slávností je už tradične spojené aj s mnohými sprievodnými akciami, akými sú ukážky a výuka tradičných ľudových remesiel, ľudový workshop, ukážky historického šermu, ukážka historických vozidiel, razenie mincí s logom MS, prezentácia matičnej a vydavateľskej činnosti, tvorivé dielne, Matičná kvapka krvi a podobne. Zároveň sa koná verejná zbierka na záchranu hradu Krásna Hôrka.

Slávnosti sa ukončia v nedeľu 8. júla slávnostnou bohoslužbou a svätou omšou. Pamätný deň MS, ktorý je posledným podujatím NMS, sa uskutoční 4. augusta spolu so sprievodným programom.

Všetky podujatia sú bezplatne prístupné širokej verejnosti.

Eva LACOVÁ

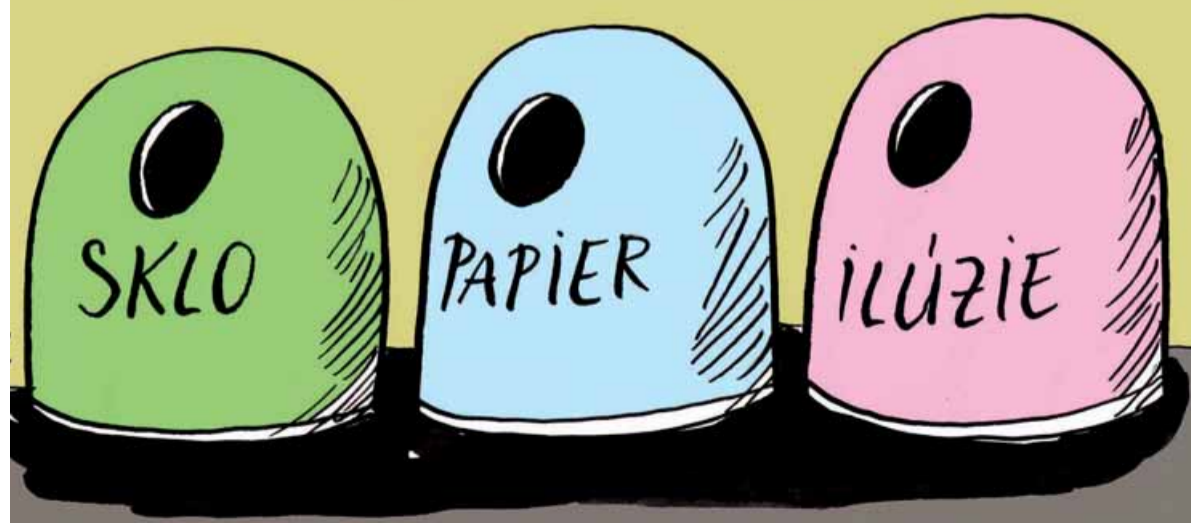
Košičania a návštevníci metropole východu Slovenska z celého sveta majú možnosť sa až na pol roka pozrieť si výstavu unikátnych vynálezov genialného vynálezcu a umelca Leonarda da Vinciho. Výstava sa na šesť mesiacov presťahovala do Košíc z Florencie.

Unikátna výstava v Košiciach

Ako nás informoval generálny riaditeľ Slovenského technického múzea (STM) v Košiciach Ing. Eugen Labanič, o výstavu, ktorá bola slávnostne otvorená v stredu 18. apríla 2012 je v Košiciach a okolí obrovský záujem. Ako nám povedal, každý návštevník má ešte veľa času na prehliadku týchto unikátnych skvostov, lebo výstava potrvá netradične dlho až do 31. októbra 2012. Obdivovatelia tohto genialného vynálezcu si môžu prezrieť až 66 exponátov vynálezov, z toho 44 je funkčných. Rozdelené sú do štyroch tematických celkov zodpovedajúcim živlom prírody, teda zem, voda, vzduch a oheň. Návštevníci výstavy však môžu vidieť aj repliky zostrojené podľa originálnych Leonardových nákresov.

V SNN 27 ■ Na Slovensku ubúda Maďarov. Koho vinou? ■ Hanobenie slovenských štátnych symbolov ■ Nečestné pozemkové si prečítate: úpravy na kopaniciach ■ Dúhový pochod v Bratislave

Karikatúra: Peter Gossányi

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sidlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 021 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpostas.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.